

# *BÊN ĐỒN ĐỊCH*

BUÌ-HIÊN



KIM ĐỒNG

BUI HIEN

# BÊN ĐỒN ĐỊCH

Bìa và minh họa của TẠ THỨC BÌNH

15/11/02.  
Nguyễn Hoàng

NHÀ XUẤT BẢN KIM ĐỒNG

HÀ NỘI - 1962

# I

Về gần tới cổng, con trâu nhếch nhếch cái mũi đen ướt nhầy, thở phì ra rất mạnh. Nó đã đánh hơi thấy mùi chuồng.

Cường ngồi chạng trên mình trâu, cặp dò đen nhằng thông dài lêu đêu. Đột nhiên Cường vươn hai tay bấu lấy một cành ôi chia ngang tường, nhấc bổng đu mình lên. Tiện chân Cường thúc vào mông trâu. Con vật một mình tiến thẳng về phía cổng. Hai tay đu cành ôi, Cường rướn mạnh người lấy đà buông tay văng chéo mình băng qua bức rào dâm bụt thấp lè tè.

Roac ! Ôi thôi rồi ! Quần đùi chú chàng bị cây móc, rách toạc một đường dài dưới mông. Cường oặt người quay nhìn phía sau đùi. Không hề gì ! Chỉ sưng da tí thôi. May không bị cây dâm vào thịt đấy. Mấy gốc dâm bụt bờ rào, gốc phạt ngang, gốc phạt chéo, lô nhô như mũi chông. Đạo đầu năm, Tây đồn Miếu — gọi thế vì nó đóng ở cái miếu<sup>(1)</sup> đầu làng — bắt dẫn trụi tất cả các bụi tre quanh các xóm đến tận gốc. Trông cứ trông hoác ra, trơ trơ như cái mặt người không có lông mày ấy. Bao nhiêu rào giậu quanh các nhà, chúng bắt phạt ngang. Như thế để du kích hết chỗ nấp. Linh đồn đi tuần thì nhìn rõ được vào trong sân trong nhà. Hàng rào dâm bụt, trước Cường đứng cao quá đầu, bây giờ chỉ còn đến ngang rốn. Trông chán quá. Nên thỉnh

---

(1) Miếu.

thoảng đi đâu về, Cường lại nhảy bằng qua rào như thế. Để thử sức mình cũng có, nhưng cốt nhất là để đo xem cây nó đã lớn thêm được bao nhiêu.

— Thằng Cường đâu rồi, trâu vào ràn sao không đóng then lại?

— Tiếng của bộ<sup>(1)</sup>! Cường giật mình, vội nhảy qua mấy luống khoai lang trong vườn trước nhà, chạy vòng chái bên tay mặt, tiến về phía chuồng trâu. Không ngờ bộ đã đứng đầu chái, chăm chăm nhìn theo. Nguy tai! Lòi chỗ quần rách thế nào bộ cũng mắng cho một trận. Cường quay mặt về phía bộ, vờ như định nói một cái gì. Rồi Cường vừa nhìn bộ vừa bước cheo chéo về phía chuồng.

Thấy con đi ngang như kiệu cua bò, ông Mễ lấy làm lạ. Mắt ông càng trở lên, khi thấy Cường vừa đóng ràn vừa cứ quay mặt, quay cả người ra phía ông, lộc cạ lộc cạ mãi mới tra then ràn đúng vào lỗ.

Giắt xong cái chốt, Cường co chân định phóng ra phía vườn sau.

— Cường!

Bộ gọi giật lại. Cường dừng bật, chân phải vẫn co như người đi thể võ, một lát mới chuỗi chuỗi hạ dần xuống.

Ông Mễ bước đến gần Cường. Ông nhìn con suốt từ đầu đến chân. Cường đứng ép chặt mông vào then ràn trâu. Bất ngờ ông nắm vai Cường quay phắt một cái. Cường chăm chăm nhìn bộ. Cường có cảm giác như hai mép rách ở dít quần nó đang thừa dịp, phanh hoác ra, mách bộ.

Quả nhiên cặp môi bộ rung rung, làm mấy sợi râu lúa thừa dưới cằm cũng rung theo. Mặt bộ vốn nâu rám bây giờ đỏ lên, đỏ tía lên.

---

(1) Vùng Bình trị Thiên; nhiều nơi gọi cha là “bộ”



*Cường dừng ép chặt mông vào then trầu*

— Cái thằng này...

Bộ nói mấy tiếng đó bằng giọng chậm rãi trầm trầm, nhưng không bình thường. Bộ đang cố nén giận. Nhưng cơn giận đã sắp bật ra. Bộ sắp quát to, bộ sắp quát to lên rồi đấy!

Nhưng mắt họ chợt đưa ra phía cổng. Nét mặt họ thốt nhiên dần ra. Mồm họ hé cười, làm mấy sợi râu lại rung rung. Họ cất tiếng :

— Chào ông! Mời ông vào chơi uống nước đã.

Cường liếc nhìn nhanh ra phía cổng. May quá, ông Cả đến!

Họ đã quên hẳn Cường với cái đít quần rách toạc. Họ vội đi ra đón khách.

Ông Cả lép kẹp đôi giày hạ cũ, bước vào. Chân đi chữ bát, dáng vừa tất tả vừa khệnh khạng. Một tay cắp ô đen, tay kia đánh xa mạnh, tung tà áo lửng. Ông xăm xăm đi thẳng vào, leo lên ngồi trên tấm phản kê ở gian giữa. Ông ngồi hơi ngửa người, hai tay chống ra sau.

Ông Mễ rào bước vào theo. Ông bưng bộ đồ trà trên kê đặt xuống phản. Ông gọi với ra phía sau vườn, bảo Cường nấu nước. Nhưng Cường đã có trong bếp rồi và đang chụm lửa. Cường đã quen lệ, thấy ông vào là đặt siêu nước lên bếp. Ít lâu nay, ông Cả thường hay đi lại. Họ Cường đã mua gói chè tàu cất dành để đãi ông — còn trong nhà thường chỉ uống nước với.

Cường vừa cời rơm đun lửa, vừa tò mò để ý nghe câu chuyện nhà trên.

Giọng ông Cả oang oang. Tiếng cười ha hả. Thỉnh thoảng lại chen vào giọng của họ, rầm rì, đưa đẩy, gần như thủ thỉ. Mấy bữa nay hình như họ định nhờ cậy ông ta việc gì đó, nên mỗi khi thấy ông đi qua là họ sẵn đón chào mời. Cường cố lắng tai nghe, xem họ nhờ việc gì. Nhưng ông Cả đang say sưa kể một câu chuyện.

— Người ta làm quân sự, kể cũng đã đa mưu đa trí. Giỏi! Giỏi! Tôi chịu là giỏi!

Tiếng họ Cường :

— Việc chi đấy, thưa ông?

— Anh nghĩ thế này có tài mọo không. Sáng nay mấy bác Việt binh đoàn <sup>(1)</sup> trên đồn chợ huyện cải trang làm người đi lễ chùa, cũng khăn đen áo dài, tay bưng vàng hương, đi xuống thôn Lê-xá. Bọn tự vệ Lê-xá gác ở đầu làng chặn lại hỏi giấy. Các bác Việt binh đoàn vờ thò tay vào túi tìm giấy, bất thành linh hô lên một tiếng, rút tiểu liên giắt dưới áo dài ra, tĩa luôn mấy băng.

— Ủi chà chà!

— Tui kia không kịp trở tay, thẳng võ óc, thẳng thúng ruột, nằm chết lẩn ra như rạ. Anh nghĩ như thế có gan không?

— Dạ gan thật!

Siêu nước con bắt đầu reo. Cường cời thêm rơm cho lửa cháy ùn ùn. Rồi Cường xách siêu nước sôi lên nhà để nghe chuyện cho rõ. Ông Mễ vừa pha trà vừa bình luận thêm:

— Vào tận hang hùm mà bắt cọp. Ông mời nước. Trà này tôi gửi mua trên phố huyện... Đã đành là tài mọo rồi, nhưng mà lại phải to gan nữa mới dám làm như thế, phải không thưa ông?

Ông Cả gật gật đồng tình, cười ha hả. Rồi ông nghiêng đầu, hơi lim dim mắt, không biết để thưởng thức ngụm trà thơm hay vì đang thú vị với câu chuyện vừa kể.

Ông Mễ lại hỏi:

— Thế bên mình rút lui vô sự chứ, thưa ông?

— Anh nghĩ tui Lê-xá bị một mẻ thất kinh hồn vía, còn làm cóc chỉ được mình! Một hồi sau, tui nó có ném lựu đạn, nổ vài phát súng, nhưng các bác Việt binh đoàn nhà mình đã rút về đồn từ đời tám kiếp nào rồi. Ha ha!

Cường mon men tới ngồi đầu mút chiếc chõng tre kê cạnh phản. Cường hếch mũi chăm chăm nhìn ông Cả.

---

(1) Tò chức ngự binh ở Trung bộ.

Ông ta có cái tật hễ khi nào cười đắc chí thì nghiêng nghiêng đầu, gật gật, cái mũi to và khoằm mỡ mỡ liên hồi.

Ông Mễ rót một tuần nước nữa, mời khách. Ông cũng nhấp một ngụm trà. Rồi ông đặt chén xuống, nhìn ra sân, đưa tay gãi gãi sau gáy. Ông có vẻ do dự đắn đo, muốn nói cái gì mà lại chưa dám. Một lát, ông cất giọng nhỏ nhẹ, hỏi:

— Dạ thưa ông, ông vừa lên trên đồn về?

— Phải.

Ông Mễ có ý đợi xem ông Cả có nói gì thêm không. Nhưng thấy ông Cả nhấp trà xong vẫn ngồi im lặng, tay cầm chén trà lơ ngơ ngang trước mồm như để xông lỗ mũi. Ông đánh bạo, nhắc:

— Dạ, cái việc tôi thưa với ông bữa trước...

Ông Cả đặt chén xuống khay. Đầu ông gật gật:

— Nhớ chứ. Tôi nhớ chứ.

Rồi ông ta lại im lặng, ra vẻ ngẫm nghĩ. Chắc ông chỉ cốt làm ra thế, để bắt ông Mễ phải nài nỉ thêm. Ông Mễ tiếp:

— Ông mà nói cho một tiếng thì chắc trên đồn thế nào cũng ưng.

Ông Cả cười khà khà:

— Cái việc này... tôi nói thật với anh... Khó mà dễ, dễ mà lại khó đấy. Mấy bữa nay việc quan bận rộn, tôi chưa có dịp nói. Tôi nói thì chắc được, anh cứ tin ở tôi. Hà hà...

Đầu ông lại nghiêng nghiêng, gật gật. Cái mũi khoằm lại mỡ mỡ. « À, như kiểu gà ăn bọ xít » Cường vừa tìm ra một hình ảnh dễ vi ông Cả. Cường lại nghĩ thêm: « Bọ mình cứ một thưa ông, hai thưa ông, ông ta lại gọi bọ mình bằng anh. Bọ mình râu cũng gần dài bằng râu ông ta. Có thua chỉ thua một đốt ngón tay là cùng ».

— Thôi được, ngày mai tôi sẽ thưa với quan đồn. Nhất định thế nào cũng được. Không được thì cho anh cứ nọc tôi ra mà đánh ba roi. Còn như được thì... hà hà... được thì thế nào đây này? Hà hà...

Bộ Cường cười rung rung bộ râu, đỡ lời ngay:

— Dạ, được thì nhất định vợ chồng tôi không dám quên ơn ông.

Ông Cả xoa xoa tay:

— Ủi chà, nói chơi vậy cho vui thôi, chỗ anh chị với tôi, có chi mà ơn với huệ. Tôi làm việc quan cũng là làm việc cho dân, cái chi lợi cho dân, nhiệm vụ tôi phải làm chứ...

Bộ Cường chỉ cứ đưa tay xoa xoa gãi gãi sau gáy mà « da da » luôn đến bốn năm tiếng.

— Thôi tôi về đây.

Bộ Cường vội cầm cái ô ghếch ở mép phản, hai tay đưa cho ông.

Ông Cả bước ra cổng, dáng điệu cũng tất tả và khệnh khạng như lúc nào. Ông ngoái lại nói với thêm một câu:

— Đừng lo chi cả. Tôi nói một tiếng là nhất định xong.

Bộ Cường bước theo sau, lại « da » một tiếng to và tiếp: — Cảm ơn ông.

Bộ Cường tiễn khách ra đến tận cổng, rồi mới trở vào. Ông uống cạn ngụm trà trong chén của ông, rồi sắp các chén vào khay, bưng cất lên kệ. Cường mon men đến gần.

— Ông Cả bảo lên đồn xin cho họ việc chi thế họ?

Bộ Cường đang có vẻ nghĩ ngợi, đột nhiên nghe Cường hỏi, ông hơi giật mình, quay lại, mắng:

— Biết gì mà hỏi. Cái mồm đừng có bép xép!

Chợt mắt họ nhìn chăm chăm vào phía dưới lưng quần của Cường. Cặp lông mày bắt đầu nhú lại.

« Chết cha! cái quần rách quên chưa thay! » Cường sức nhớ ra, vội vọt biến xuống bếp.

Ít hôm sau.

Cường đang chần trâu ngoài bãi Còi. Cường nắm úp sấp trên lưng trâu, hai tay buông thõng dọc hông con vật cồng tròn. Đầu Cường ngoảnh sang một bên. Một tai áp vào gáy trâu, nghe tiếng nó gặm cỏ roàn roạt chuyển vào nhĩ tai mình. Lông trâu cứng lồm chồm xát vào má, nhưng Cường không để ý. Cường hơi buồn buồn, vì chỉ độc có mình Cường với trâu trên bãi vắng.

Phía xa, viền dọc chân trời, là một dãy núi dài lơ nhô răng cưa. Chỗ xanh biếc, chỗ xanh lơ, có chỗ gần như màu tím. Cường đưa mắt đăm đăm nhìn mãi dãy núi. Cường chẳng nghĩ ngợi gì, nhưng cứ lơ mơ lơ mơ, nên Khoáng bước đến gần mà Cường không để ý, không nghe tiếng chân.

Khoáng dết vào mông Cường một cái, Cường mới nhồm dậy quay nhìn: Cường reo lên một tiếng, nhảy ngay xuống đất.

Hai đứa leo lên ngồi trên một gò đất gần đấy.

Tự dưng Cường hỏi:

— Khoáng này, anh mày bây giờ ở trong dãy núi xanh ấy phải không?

Khoáng đáp:

— Cái ấy bí mật, ai biết được.

— Anh mày chắc leo trèo chuyển từ cây này qua cây kia ẹ lăm.

— Ai bảo mày thế?

— Ông Cả nói với bọn tao.

— Nói thế nào?

— Ông nói Việt-minh bị Tây đánh chạy lên núi, biến thành vượn cả rồi. Ăn thì ăn toàn trái cây. Ở chui ở rúc trong hang. Quần áo rách nát hết, ở truồng cả một



*Hai đứa leo lên ngồi trên một gò gần đấy.*

bầy với nhau. May lông lá mọc đầy người, không thì chết rết. Ít lâu nữa thì quên cả tiếng người, chỉ còn biết hú để gọi nhau.

— Nói thế mà mày cũng tin? Bọ mày cũng tin? Bọ mày không nói lại gì cả?

— Thì bọ tao biết đầu chuyện trên núi xanh mà nói lại.

Rồi Cường lại tiếp thêm, cố bênh cho bọ:

— Bọ tao nghe ông Cả nói thì cũng cứ « dạ dạ » ừ hử thế thôi, chứ tao chắc bọ tao cũng không tin.

— Ừ, ông Cả nói lão đấy! Việt minh ở trên núi cũng có nhà cửa như dưới mình. Tre gỗ sẵn đấy để làm gì?  
« Ừ nhỉ! » Cường nghĩ bụng.

Khoảng lại tiếp:

— Họ cũng cấy lúa mà ăn, dệt vải mà mặc. Ăn rồi họ kéo nhau ra tập quân sự, ui chà đông như kiến cỏ chứ có phải chơi đùa.

— Sao mày biết?

— Tao biết.

— Mày làm thế nào mà biết được? Anh mày về kể chuyện à?

— Không, tự tao biết. Mà anh tao có về kể tao cũng không nói. Lộ bí mật thì sao!

Cường thấy thằng Khoáng nói cũng có lý. Không nên tò mò hỏi nhiều. Lỡ mà lộ chuyện, Tây biết thì hại cho Việt minh. Cường quay sang chuyện khác:

— Bữa qua trên đồn lại về nhà mày lục soát phải không?

— Ừ, bữa qua lính đồn về đông, họ lục soát từ trong buồng ra đến ngoài vườn, không sót chỗ nào. Có lão lại moi moi dưới hòn đá chân cột, xem có giấy má gì giấu dưới ấy không. Lão Tây đồn bắt nọn bọn tao, hỏi anh tao mới về đi đâu rồi. Bọn tao nói anh tao bỏ nhà đi đâu từ lâu, không hề lai vãng chi ở đây cả. Lão đồn bảo bọn tao viết giấy gọi anh tao về. Bọn tao nói: « Thằng con tôi là thằng tặc tử bất hiếu, bỏ đi biệt tăm biệt tích, không màng chi đến cha mẹ, vợ con. Quan biết nó ở đâu thì nhờ quan làm ơn cho binh lính bắt nó về trị tội, cứ trị thật nặng cho tôi. Chứ còn tôi thì có biết nó ở đâu đâu mà bảo viết giấy gọi về! » Bọn tao cứ nói từng từng như thế mà lão đồn phải chịu, cha con vác súng kéo nhau ra về. Ui chết cha! Trâu tao ăn mạ!

Khoáng vụt bỏ chạy đi đập trâu. Cường cũng dong trâu mình ra một chỗ khác. Cường vui vui trong bụng.

thích thú với câu chuyện Khoáng vừa kể. Ông Đồ bọ thắng Khoáng, kẻ cũng gan mà cứng thật. Con đi Việt minh, Tây bắt ông lên đồn mấy lần, có lần giam một tháng, mà ông vẫn cứ trơ trơ, không sợ hãi chi hết.

Tây ông không sợ, thì ông Cả ông càng chẳng coi ra gì. Có hôm Cường đến chơi nhà Khoáng, nghe ông đối đáp với ông Cả mà sững cái lỗ tai. Hôm ấy lão Tây đồn về soát nhà ông Đồ. Ông Cả cũng đi theo. Lão đồn về rồi, ông Cả vẫn còn xán ráng ở lại. Ông nói vài ba câu chuyện gì vớ vẩn, rồi bỗng gạ :

— Chà, ông có đàn vịt béo quá, để lại cho tôi một cặp, được không?

Ông Đồ nói:

— Vịt tôi nuôi làm cảnh, không bán. Ông muốn bắt làm thịt thì cứ bắt, chứ tôi không để lại.

Một lát, không biết ma quỷ chi xui, ông Cả lại nói:

— Nước mình bây giờ là độc lập rồi đó. Đức Bảo đại lập chánh phủ rồi. Quốc tế họ công nhận mình rầm rầm. Ông đọc báo chắc biết.

Ông Đồ nhếch mép cười thông thả đáp:

— Độc lập à? Độc lập đâu chẳng biết, chỉ biết mới hồi nãy, ông vào nhà tôi lại phải kèm thêm một ông Tây đồn, mũi cao như hòn núi.

Ông Cả cụt hứng, lủi mất...

Khoáng đã dong trâu về, cho ăn cạnh trâu nhà Cường. Hai đứa ngồi xuống cỏ. Cường nhìn Khoáng, nhìn cái trán gồ bướng bình của nó, ngẫm nghĩ: « Bọ nó cứng thật. Nói thắng vào mặt ông Cả như thế, mà ông Cả không dám làm gì. Lại phải gọi ông bằng ông. Còn bọ mình, cứ « dạ, dạ, thưa ông » thì ông lại gọi bọ mình bằng anh. »

— Khoáng này, bọ tao ấy mà, có lần ông Cả mời ra làm hương kiêu, mà bọ tao...

Cường định nói « không chịu làm », nhưng Cường thấy phải dùng một chữ gì cho mạnh hơn kia.

— Bọ tao không thêm lần !

Nói xong Cường quay nhìn Khoáng. Nhưng Khoáng vẫn không tỏ vẻ gì khác cả. Hai mí mắt nó vẫn trập trập theo thói quen, như người đau mắt, sợ ánh sáng. Cường nghĩ thầm: « Không biết chừng nó cho là bọ mình sợ nên không dám ra làm. » Một lát mới nghe Khoáng nói:

— Ủ, chuyện ấy lâu rồi... Tao cũng có nghe nói.

Đang dựa ngửa người ra sau, tay chống trên cổ, Khoáng bỗng ngồi thẳng dậy:

— Mà nói chuyện bọ mà, làm tao sợ nhó. Nghe nói bọ mà mới xin được miếng ruộng ngoài Cồn Trò phải không?

Cường ngạc nhiên:

— Mà nghe ai nói?

— Nghe chú tao mách với bọ tao.

— Ruộng nào ngoài Cồn Trò?

— Đám ruộng của anh Mão.

— Anh Mão đi Việt minh ấy à?

— Có thể bọ mà mới xin được. Anh Mão lên chiến khu, chị Mão bị trên đồn gọi lên gọi xuống mấy lần, sợ bỏ lên thị xã buôn bán. Ruộng lâu nay cứ bỏ hoang.

— Ruộng bỏ hoang lẫn lóc cũng uổng!

Cường đối đáp liều một câu như vậy. Nhưng bụng nghĩ chưa chắc việc này đã có thật. Bọ mình cấy cái khoảng mấy sào công điền toàn ruộng chân cồn cát sỏi lộn nhon, cũng đã oải sườn. Mà mình thì năm ngày ba tạt, lo trồng trọt quanh quẩn trong vườn, chăm con lợn con gà, cũng vừa hết ngày hết buổi. Hơi sức nào mà cấy thêm. Nhưng Cường nhớ dạo về sau này bọ có vẻ hay lo nghĩ. Chắc là vì mùa màng kém, bọ lo trong nhà không đủ ăn. Bọ cứ hay ngồi nghĩ ngợi một mình. Bọ hay gắt mắng Cường. Ủ, không khéo cái chuyện này có thật.

-- ... không sợ nó bắn chết à ?

Khoảng nói câu gì, Cường đang ngẫm nghĩ nên chỉ nghe đoạn sau. Cường hỏi lại :

— Ai bắn ?

— Tày chứ còn ai. Bọ mày cũng liều thật. Đám ruộng anh Mão nằm sát bên đồn, thế mà dám xin để cày. Lỡ nó ngứa tay nể cho một phát là rồi đời.

Cường chưa biết nói thế nào, Khoáng đã tiếp luôn :

— À, có thế của ông Cả mà.

Cường cũng chưa hiểu hẳn, trơ mắt nhìn Khoáng. Thằng Khoáng thọc thêm một câu :

— Ông Cả là mạnh thế lắm !

— Thế, thế cái gì !

Cường nóng tai lên, giọng đã muốn sùng sộ. Bỗng Cường ngó ra : thôi đúng rồi, chắc mấy hôm nay bọ mình chăm bap với ông Cả, chính là để nhờ ông xin đồn cho nhận cái đám ruộng anh Mão để cày ! Người Cường nóng ran. Lưng như có kiến đốt. Cường trừng mắt bặm môi nhìn Khoáng, như sắp sửa cả khía với nó.

Bỗng Cường vụt đứng dậy.

— Tao phải về nấu cơm.

Rồi không quay nhìn Khoáng, Cường chạy thẳng đến chỗ con trâu. Cường nhảy phốc lên mình nó, thúc gót vào hông nó liên hồi. Con trâu ngạc nhiên, hất mạnh sừng về sau, thở phì một tiếng, ra ý không bằng lòng. Nhưng rồi nó rảo bước.

### III

Cường định hỏi thẳng bọ cái việc này xem sao. Nhưng về tới cổng, thoáng nhìn vào, Cường đã thấy ông Cả ngồi xếp bằng tròn chêm chệ giữa phản. Bọ Cường thì ngồi trên chõng cạnh bên. Cường cho trâu vào ràn rồi

đi lên nhà. Cường thấy có thêm một người lạ mặt nữa, còn trẻ, ngồi đằng cái giường con trong góc, chỗ Cường thường ngủ. Người này ngồi ghé bên mép giường, lưng còng xuống, hai nắm tay chống má; khuỷu tay tì lên đầu gối. Mặt hơi cúi, nhưng Cường cũng thấy được trong vẻ mặt có cái gì nghĩ ngợi phân vân.

Cường nghe bộ nói:

— Chú Tám uống nước đi, rồi cứ nghĩ cho kỹ. Tôi không ép buộc ai cả. Thuận thì làm không thuận thì thôi.

Chú Tám vẫn không ngẩng đầu, nói nhỏ nhỏ:

— Ông trả thế rẻ quá.

— Rẻ gì nữa. Tôi chỉ sợ đến mùa không đủ thóc mà trả công cho chủ thôi.

— Ông nghĩ coi, đám ruộng bỏ lẩn lóc từ hai ba năm nay, cỏ năn cỏ lác như rừng, dọn mười mấy công chưa chắc đã sạch.

Ông Cả chêm vào một câu:

— Thế mới phải thuê anh!

Bộ Cường vội đỡ lời ông Cả:

— Dạ, chính thế.

Ông Cả đặc ý lại nói thêm:

— Thôi đừng nhè khi eo mà thắt nữa. Thời vụ gấp lắm rồi, anh Mễ đây mới phải thuê anh đến giá ấy, chứ không thì cha con anh Mễ tự ra làm lấy cũng được.

Bộ Cường lại nói:

— Dạ, chính thế... Thưa ông, tôi trả đến giá ấy là cũng nghĩ đến chút tình bà con nữa. Bữa qua tôi sang bên Đặng-xá ăn giỗ nhà chú em họ, tôi nói chuyện là xin được một đám ruộng bỏ hoang, bây giờ phải làm cho kịp thời vụ. Chú em mới mách cho, có chú Tám đây cũng là người bà con, cày bừa làm ăn giỏi. Bởi thế tôi mới nhờ chú Tám, chứ còn muốn thuê ngay trong làng mình cũng không khó gì. À, chú có nhớ xin giấy thông hành của xã không đấy?

Chú Tám rút trong túi áo ra một tờ giấy gấp nhỏ :

— Có đây.

Bộ Cường bước tới, cầm giấy mở xem qua rồi trao cho ông Cả :

— Trình ông. Có cả triện với chữ ký của ông lý Đặng-xá. Thế là chủ ưng thuận giá cả rồi chứ? Tiện có ông Cả đây, tôi trình ông rõ. Thôi thế chú về lấy đồ đạc quần áo rồi mai sang sớm nhé.

Chú Tám chào ông Cả và bộ Cường rồi xách nón ra về. Nét mặt chú thản nhiên, không buồn mà cũng không vui. Nhưng Cường đoán trong bụng chú không được ưng ý cho lắm.

« Rõ ràng là bộ mình ý thế ông Cả. Thằng Khoáng nó nói không sai. » Trong bụng Cường buồn bực. Chà, bây giờ mà nói được một câu gì xác với ông Cả, ngay trước mặt bộ, thì hả biết mấy!

Cường mon men tới gần tấm phản. Rồi Cường bỏ đi ra sân. Một chút, Cường trở vào. Ông Cả vẫn ngồi xếp bằng tròn trên phản uống nước trà, hút diều thuốc tồ sâu. Ông ta ngậm diều thuốc sâu quá, nước bọt thấm ra vàng khè tắt mất thuốc. Cường làm bộ xằng xái chạy lấy que đóm, châm vào ngọn lửa cây đèn dầu con rồi giơ lên châm thuốc cho ông ta. Vừa châm Cường vừa hỏi :

— Này ông, dám ruộng ấy ông xin cho bộ tôi thật đấy à?

Ông Cả đang cố nút mạnh cho cháy thuốc. Hai má ông lõm sâu xuống như hai lỗ đảo. Cường tiếp luôn :

— Ông đi xin được đấy à?

Nghe câu hỏi bất ngờ, ông ngừng nút, trợn mắt trả lời :

— Tao cần chi xin của ai. Việt mình bỏ chạy đề lại, tao muốn lấy cho ai tao cho.

— Thế lỡ Việt mình về thì sao?

Thốt một câu ngắn cộc thể thôi mà Cường thấy trống ngực nổi thùm thụp. Vừa dứt lời, Cường rút lui ngay xuống bếp, mang cả que đóm cháy phừng phừng chưa châm được thuốc cho ông Cả.

#### IV

Mấy hôm nay bộ Cường đưa chú Tám ra đánh vật với đám ruộng vừa xin được ngoài Cồn Trờ. Mỗi lần trở về cả hai đều ướt lướt thướt như chuột. Bùn vương lấm tấm tận trên cổ, trên vai. Cổ tay, bắp đùi bị cõ sắc cửa ngang, cửa dọc, sứt da rớm máu. Trông thấy bộ vất vả như vậy Cường lại hơi chuyển lòng, nhất là khi nghe bộ nói với mọi người:

— Chịu khó làm, kiếm thêm bát cơm cho con.

Gặp bà con chòm xóm, bộ thường nói, có ý phân trần:

— Tắc đất tắc vàng, bỏ ruộng hoang cũng tiếc của trời. Tôi mượn tạm, làm ít vụ.

Bộ khẽ giọng, nói tiếp:

— Khi nào anh chị Mão về, tôi trả ngay.

Bộ lại nói thêm:

— Cừ bỏ hoang năm này qua năm khác, năn lác mọc lan tràn, ăn hết nhụy đất. Sau này anh Mão chị Mão có về cũng khó làm. Bây giờ tôi dọn lác sạch sẽ, cấy lúa bỏ phân đều, đất thuần thục lại, tôi vừa kiếm thêm được miếng cơm mà sau này anh Mão có về cũng đỡ công cật dọn.

Nghe nhiều lần đâm thuộc, đôi khi Cường cũng lặp lại mấy câu ấy, để biện bạch cho bộ:

— Bộ tôi nói đám ruộng ấy mà cừ bỏ hoang mãi, thì năn lác mọc um tùm, còn chi là nhụy đất nữa. Bộ tôi

nói hễ khi nào anh chị Mão về là bọn tôi trả lại ruộng, anh chị Mão có ngay ruộng mà cày, không phải dọn năn dọn lác chi nữa hết.

Bà con nghe nói vậy, cũng có vẻ xuôi tai. Có người thì im lặng, Nhưng lại có người đưa mắt nhìn nhau, hoặc xàm xì.

Một hôm Cường sang nhà thằng Khoáng chơi, Cường đi qua trước sân, vào thẳng nhà dưới. Cường nghe ở nhà trên có tiếng ông Đồ, không biết đang nói với ai:

— Cái thời tao loạn nhiều nhưng, ai tốt ai xấu nó mới lòi ra. Chứ mà bình thường thì ai cũng như ai, đen trắng nhập nhằng khó mà phân biệt.

Cường chưa rõ ông Đồ nói chuyện ai, thì đã nghe ông tiếp:

— Bây giờ thì chưa gì, nhưng đợi ít lâu nữa ông ấy lên mặt với bà con cho mà xem. Cái thằng vừa chạy ngang trước sân là con ông ấy đấy.

Cường sửng người. Cường cứ mang máng nghĩ là mình nghe lầm, hiểu lầm. Chưa chắc đã phải là ông Đồ nói chuyện họ mình. Cường muốn đứng lại nghe lóng vài câu nữa. Nhưng Cường lại ngần ngại không muốn nghe thêm. Không còn bụng dạ nào tìm gặp thằng Khoáng nữa, Cường lỏn ra cửa bếp sau, men theo ngõ tắt về nhà.

Ngay trưa hôm sau lại xảy ra một chuyện nữa. Cường sang nhà ông <sup>(1)</sup> Đạm bên hàng xóm mượn cho họ cái cưa. Ông cụ ngồi im một lát lâu, vẻ ngằn ngừ hiện rõ trên nét mặt. Ông cứ lấy ngón tay gãi gãi hốc má hóp, theo thói quen. Mãi sau ông mới nói:

— Không biết chúng nó làm rồi cái đầu. Để tìm đã.

Nhưng ông cụ vẫn chưa đứng dậy đi tìm ngay. Ông ngược mắt nhìn Cường vẻ gờm gờm. Ông hỏi:

---

(1) Tiếng gọi các ông cụ già.

— Bọ mạy mượn cưa làm chi?

Bụng Cường khó chịu, bứt rứt xoắn xang. Cường đáp cụt ngắn:

— Chữa giường.

— Ồ, thôi được.

Ông cụ bấy giờ mới chống tay đầu gối chặm rãi đứng dậy, đi vào buồng lấy cưa. Khi ông bước ở buồng ra thì bọ Cường chờ lâu sốt ruột cũng đã lần sang. Ông cụ trao cưa cho bọ Cường, mồm dặn:

— Đây là đồ nghề của tôi, đừng có cưa bậy cưa bạ mà hỏng của tôi đi.

Bọ Cường nhìn thẳng vào ông cụ, đáp lại:

— Tôi mượn cưa khúc gỗ thay cái chân giường bị một rồi mang trả ông ngay, có chi đâu mà ông phải dặn như dặn con nít.

Ông cụ khẽ cười lên hề hề, mà cũng không hẳn ra tiếng cười:

— Là tôi cũng dặn phòng xa...

Nghỉ một chút, ông cụ lấy lại:

— Tôi dặn phòng xa cho chú nhớ...

Rồi ông lại tiếp thêm một câu có vẻ không ăn nhập gì với câu chuyện:

— Chú Mễ a, chổ bà con xóm giềng, đi vô đụng đầu, đi ra giáp mặt, tôi mới nói thật với chú. Sống ở đời phải tránh cái chuyện ăn ở thất nhân thất đức, dựa thế người này ức hiếp người kia. Không hay ho gì đâu, mà cũng không bền đâu.

Bọ Cường bật ra một tiếng e hèm khàn khàn, như bị cục đờm vướng trong cổ họng. Bọ im lặng một lát, rồi nhếch mép cười, thản nhiên đáp:

— Ông nói tôi hiểu rồi. Ông cứ yên tâm, đừng lo chi cho tôi cả.

Nói đoạn, bọ cầm cưa xăm xăm ra về. Cường lẻo đẻo bước theo sau.

Suốt buổi chiều hôm ấy, Cường cứ buồn buồn trong bụng. Nằm tối, rửa bát xong, Cường đi tìm gặp thằng Khoáng. Cường đứng xa xăm trước cửa nhà nó, ngần ngại không muốn vào : Cường vừa thoáng thấy bóng ông Đồ đi ra bề cần rửa chân. Vừa lúc ấy, Khoáng đi dầu về. Cường rủ Khoáng ra đình xóm chơi. Khoáng tỏ vẻ khùng khỉnh không muốn đi. Nhưng rồi nó cũng đi. Hai đứa ngồi dưới gốc cây bàng trước sân đình.

Im lặng một lát khá lâu. Quái lạ, Cường cứ tưởng gặp thằng Khoáng thì sẽ nói với nhau bao nhiêu là chuyện, vì trong đầu Cường cứ như đang rộn lên bao nhiêu ý nghĩ. Thế mà bây giờ Cường lại không biết nói gì. Mà cả thằng Khoáng nữa, nó cũng ngồi cảm như thóc, người quay về phía khác.

Đột nhiên Khoáng hỏi :

— Bọ mày ra cày đám ruộng nhà anh Mão rồi phải không?

Cường nhăn mặt lại. Cường không muốn nhắc đến chuyện ấy. Giọng Cường hơi gắt :

— Cày! Mày tưởng dễ ăn lắm đấy. Lác như rừng, dọn cho hết cũng còn nhọc.

Khoáng đâm ngay một câu :

— Ai bảo !

Cường vặc lại :

— Ai bảo cái gì?

Khoáng đập ngay :

— Ai bảo khi không lại chiếm ruộng người ta!

— Ai chiếm? Tao đã nói với mày là bọ tao mượn làm ít vụ, anh Mão về là bọ tao trả ngay.

— Biết khi nào anh Mão về mà trả.

— Thế mày tưởng Tây họ ở mãi ở đây à?

— Có bọ mày tưởng thì có.

— Nói láo!

— Bọ mày không tưởng thế thì đã không dám dựa vào thể của Tày.

Cường ức quá, muốn đối đáp một câu gì mà tìm chưa ra. Cường chỉ lúng búng lặp lại:

— Mày... mày nói láo!

Khoảng dẫn giọng, như dễ lẫn át:

— Bọ tao nói với chú tao thế đấy. Bọ tao bảo : Không có thể của Tày à? Không có thì ai dám lần đến ngay trước mũi súng của đồn mà cày bừa.

Dứt lời, Khoảng đứng dậy phúi dít bỏ đi. Cường ngồi trơ ra đấy, trong bụng tấm tức, tưởng chừng sắp phát khóc lên được, Cường muốn chửi lên một tiếng thật to. Cường giận thẳng Khoảng lắm. Nó cậy lớn hơn mình, cậy có anh đi Việt minh, lúc nào cũng lên mặt ta đây. Nó không chơi với mình thì mình cũng thêm vào chơi với nó nữa. Anh nó đi Việt minh chứ nó có đi Việt minh đâu mà làm bộ làm tịch. Nó thì tài giỏi hơn ai. Đấy, cái hôm đánh giặc giả, nó chẳng ăn gian là gì.

Hôm ấy, mấy đứa chăn trâu ngoài bãi chia làm hai phe chơi trò đánh nhau. Thằng Khả cầm đầu phe của Cường tuyên bố với bọn kia:

— Cho tụi chúng mày làm phe giặc.

Nhưng thằng Khoảng cầm đầu phe kia không chịu. Giằng co một lát, sau hai bên thỏa thuận là thôi không cần chia bên nào phe ta bên nào phe giặc cốt chơi cho thật hăng vào.

Khi bắt đầu bố trí quân, thằng Khả ghé tai bọn cùng phe, nói thầm:

— Tụi nó là giặc rồi đấy, nó cãi mặc kệ nó. Đánh tụi nó chạy re cắt bắp ra cho tao.

Cả bọn gật gật đầu. Cường cũng thích chí nhẩy cẳng lên. Cường dán mình xuống đất mà trườn bò, hệt như các bác lính trên đồn tập trận. Tay cầm một gậy tre

làm súng. Cường chống khuỷu tay lết người từng tí một, mắt chăm chú nhìn ra phía trước, ghé nhìn sang cả hai bên. Chợt Cường thấy bên tay phải, sau bụi sỏi cạnh năm mả, có một chấm gì vàng vàng đáng nghi. Cường nhìn kỹ, thấy cái chấm ấy nhúc nhích. Đích là miếng vá ở đít quần thẳng Khoáng. Tôm được tướng giặc dày rồi! Khéo nó chạy mất! Cường lết lết rất nhanh dọc bờ ruộng, như con rắn. Đến lúc chỉ còn cách dăm sáu bước chân nữa, Cường chồm dậy lao tới, thọc mũi súng vào mông thẳng Khoáng, nổ đạn mòm «đoàng đoàng đoàng» luôn ba phát. Cường reo lên: «Chết chưa!»

Không ngờ thẳng Khoáng vụt oằn người quay lại như con sóc, kêu «chưa chết!» và chĩa súng của nó vào trước mặt Cường, bắn lại đúng ba phát: «đoàng đoàng đoàng».

Cường thét lên:

— Tao bắn mày chết thẳng cẳng rồi!

Khoáng nhô cái trán gồ ra cãi:

— Bắn vào đít! Tao chưa chết!

Cường liền di mũi súng vào ngay giữa ngực Khoáng, nổ bồi một phát. Khoáng đánh phải nằm vật xuống, nhưng lại hô:

— Bớ quân ta! Bắn!

Nghe hô, hai đứa bên phe thẳng Khoáng xông đến nã đạn tới tấp về phía Cường.

Cường không chịu ngã, bắt lý:

— Mày chết rồi, còn hô quân cái con khỉ gì được nữa!

— Tao chưa chết hẳn!

Nghe cãi nhau, tất cả bọn ngừng bắn, chạy lại. Cuộc tập trận biến thành một cuộc cãi vã giữa hai phe. Rồi cuộc cãi vã suýt biến thành một cuộc đánh nhau thật. Vừa lúc ấy, một toán lính trên đồn đi tuần ngang qua gần đây. Cả bọn bèn lảng dần, giải tán mỗi đứa một ngã.

Hôm nay, Cường tức thẳng Khoảng, nên sực nhớ lại chuyện ấy. Cường vừa lui thủ đi về nhà vừa nghĩ bụng: Máy thì tài giỏi gì hơn ai mà cứ làm vương làm tướng. \*Mới ra trận đã bị tao bắn chết nhẵn răng, lại còn quác mồm ra cãi. Tao thề từ nay không chơi với máy nữa.

Nghĩ thế, nhưng cái tức vẫn không bớt vơi được chút nào. Trong óc Cường cứ lớn vồn mấy câu nói khích của thẳng Khoảng về chuyện bộ mình. Dần dần, cái giận thẳng Khoảng lại chuyển sang thành cái bực với bộ, với cả chú Tám.

## V

Mạ<sup>(1)</sup> của Cường lâu nay đi chăm sóc cho người con gái đầu lòng lấy chồng cách huyện bị hậu sản. Về đến nhà, nghe tin chồng xin được miếng ruộng Cồn Trò, bà cũng chẳng tỏ vẻ gì là vui mừng. Nhưng ý nghĩ của bà khác của Cường. Bà chỉ sợ làm mất nhiều công, mà rồi không biết có được ăn không, hay lại khuôn của ra đồng.

Bà tỏ ý lo ngại với chồng. Nhưng bộ Cường gạt đi:

— Xà! Có cấy có trồng, có trồng có ăn. Không lo chi chuyện ấy.

Nói rồi bộ đến nằm dài trên phản cho đỡ xương hóc, vì suốt ngày phải cúi gập người cắt lác, đau lưng. Tay bộ gác trán, mắt dăm dăm nhìn xà nhà. Thế là mạ không dám nói gì nữa.

Được vài hôm, mạ Cường lại dăm men mển chú Tám. Chú rất ít nói, cứ lặng lẽ làm mà làm rất chăm. Bộ Cường cũng phải khen chú. Bộ khoe với mấy người bà

---

(1) Mẹ.

con thân là chủ làm thuê mà như làm việc nhà. Chú người hơi gầy nhỏ nhưng dai sức, ra đến ruộng là chú làm một mạch, ít khi dừng tay lên bờ uống nước hút thuốc.

Ngày làm mệt, tối đến chú thường đi ngủ sớm. Chú nằm chung giường với Cường, nói vài câu chuyện bằng quơ. Gỉ một chốc sau đã nghe chú ngáy khò khò.

Một hôm bộ Cường nghỉ cắt lác, đánh trâu đi cày một buổi cho ông Cả. Bộ bảo Cường:

— Bữa nay mày ra giúp chú Tám một tay cho xong đi.

Cường nguầy một cái. Cường không muốn đi, không muốn ra làm đám ruộng của anh Mão. Làm ở đây chẳng vui thú gì.

— Bộ ạ, tôi...

Nhưng Cường không tìm ra được lý do gì để ở lại nhà. Bộ nhìn Cường. Cường lúng túng quay mặt đi. Chợt trông thấy chú Tám đội nón cầm liềm đi ra phía cổng. Cường gọi:

— Chú Tám, đợi tôi với.

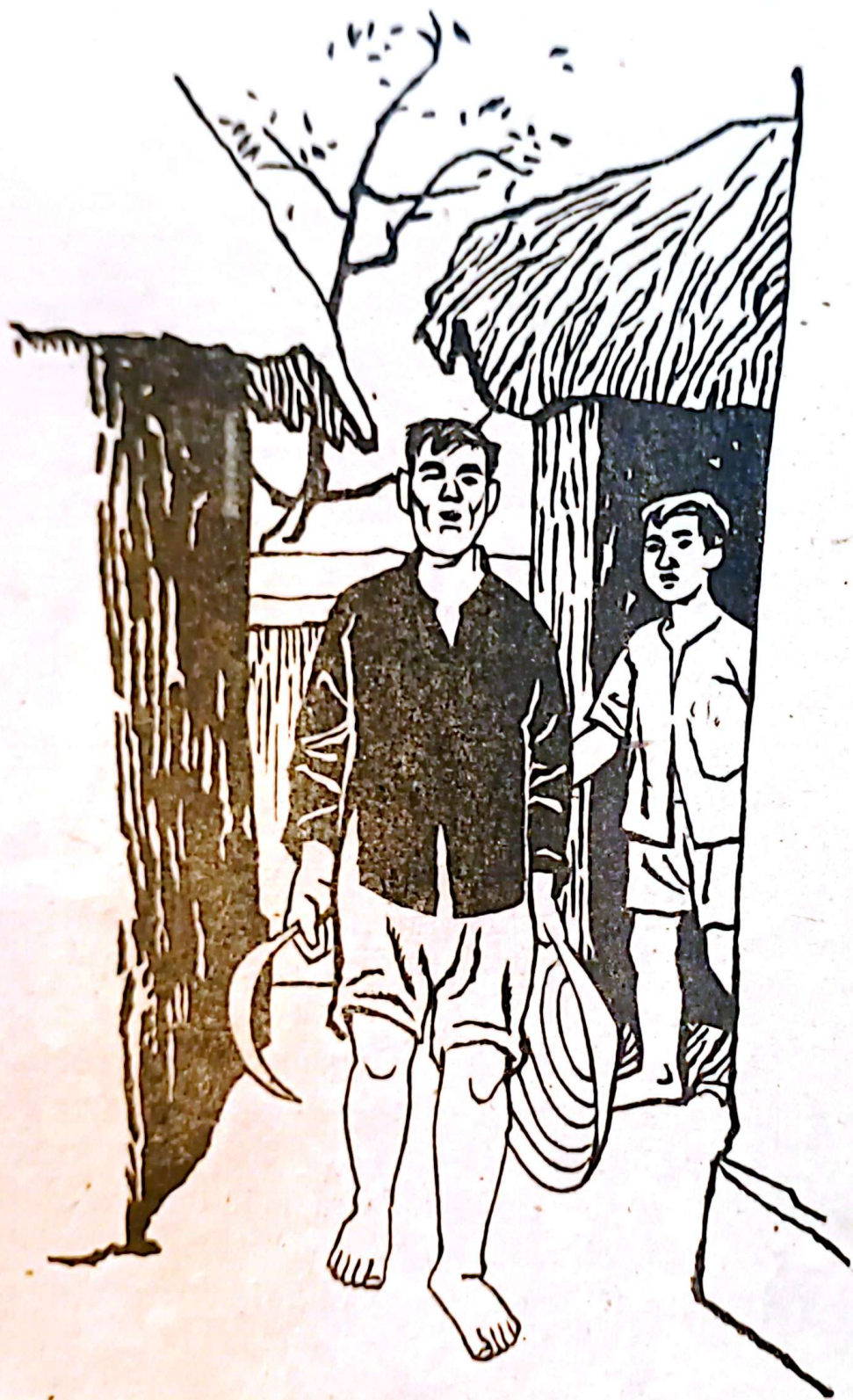
Rồi Cường bỏ chạy xuống bếp lấy liềm.

Cường bước theo chú Tám. Cả hai đều lặng im. Chú Tám lặng im vì tính vốn ít nói. Còn Cường thì vì trong bụng còn ăm ức.

Ra quá cổng làng một quãng ngắn, hai người phải dừng lại trước một vọng gác. Có lính ra hỏi giấy. Cường đứng xa xa, nhìn bác lính. Một tay bác giữ khẩu súng, tay kia cầm tờ giấy chú Tám vừa móc túi đưa ra. Lão ta chắc là đọc chưa thạo, nên cứ thấy cặp môi lầm nhảm lầm nhảm. Chú Tám có vẻ hơi sốt ruột, chỉ vào cuối tờ giấy:

— Có triện của ông Cả với dấu của đồn đồ loét đây này. Tôi đi qua đây hàng ngày, các bác còn lạ chi.

— Im! Nhiệm vụ người ta xét là cứ phải xét.



*Cường bước theo chủ Tâm*

Bác lính gắt, chắc là vì tự ái. Nhưng rồi lão không đọc nữa, hất tay trả lại mảnh giấy cho chú Tám. Lão hất hàm về phía Cường, hỏi:

— Đưa nào đây?

— Con ông Mễ.

— Được, cho đi.

Cường lóc cóc bước theo chú Tám. Cường hơi hơi thích chú. Chú đối đáp với lão lính đồn cứng cỏi đấy chứ.

Cồn Trờ đây rồi. Chà, lâu lắm bây giờ Cường mới có dịp trở lại chỗ này. Chú Tám dẫn Cường tiến thẳng về phía đồn. Chú chỉ tay ra trước mặt:

— Ruộng ở chỗ cái đám nước loang loáng đấy.

Ồi chao, té ra đám ruộng anh Mão chỉ cách đồn một trăm thước là cùng. Lâu nay Cường chỉ có thể đứng xa xa, phía trong cổng làng mà nhìn đồn Miếu. Bây giờ nó dựng sừng sững ngay trước mặt. Tường trắng toát. Ngọn cờ tam tài trên cột bặt qua bặt lại nghe rõ tiếng phàn phật. Cường thấy rờn rợn. Nhất là chung quanh trên cánh đồng lại không thấy một ai. Các chân ruộng đều bỏ hoang, cỏ mọc um tùm.

Nhưng chú Tám thì hình như đã quen thuộc cảnh này quá rồi, không chú ý nữa. Ra đến nơi, chú cưỡi áo vớt trên bờ cỏ, xắn quần lội xuống nước bùn, dọn nốt mấy đám lác cuối cùng. Chú cúi khom lưng luồn lưới liềm xuống nước cắt tận gốc lác, nghe lụp bụp lụp bụp. Chỉ một nhaoáng đã thành bó to, nổi bập bênh trên mặt nước. Cường đẩy cho dạt vào bờ, rồi vốc từng mớ nhỏ vớt sang ruộng bên.

Mới một lát, Cường thấy mỏi rã rời.

— Nghỉ chút đã chú Tám!

Chú Tám cười:

— Chưa làm đã đòi nghỉ!

— Tôi đây được mười mấy chuyến rồi mà chú bảo chưa làm!

— Ừ thì nghỉ.

Chú lội lên bờ, nhặt áo lau cho khô cánh tay rồi móc túi lấy thuốc lá quấn hút. Cường ngồi cạnh, nhìn chú lập bập hút điệu thuốc tở sâu.

— Đây vắng quá chú nhỉ.

Chú Tám rút điệu thuốc ra cầm ở tay, nheo mắt cười rồi hất hàm về phía đồn, nói đùa:

— Vắng chi mà vắng! Minh làm ở đây có đồn họ canh gác cho, còn đòi chi nữa.

Cũng không cười. Cường nhớ lại những lời thẳng Khoáng nói. Bỗng nhiên Cường nhìn thẳng vào mặt chú Tám.

— Chú nói thế là mình dựa thế của đồn thật à?

Chú Tám ngạc nhiên nhìn Cường:

— Nói chơi vậy thôi, chứ ai dựa thế.

Cường đáp ngay:

— Bố tôi chứ còn ai.

Chú Tám hơi nhiu mày nhìn Cường, như có ý bảo Cường nói bậy bậy. Cường như hăng lên, nói liền một hơi:

— Trong làng họ bảo là bọn tôi dựa thế để chiếm lấy ruộng anh Mão mà cày.

Rồi Cường tiếp luôn:

— Chú cũng dựa thế.

Chú Tám cười gượng gạo, hỏi lại:

— Chú dựa thế ai?

— Chú làm cho bọn tôi là chú cũng dựa thế bọn tôi.

Chú Tám lặng im. Chú không nhìn Cường, mà quay mặt về phía đồn. Bỗng chú bật lên cười, đứng dậy:

— Thôi đi làm nốt cho xong mấy đám lác, kéo sắp trưa rồi.

Cường nói được mấy câu ấy với chú Tám, trong bụng thấy hả. Còn chú Tám thì từ lúc ấy cho đến lúc ra về, không nói không rằng gì nữa.

Cường để ý xem chú có giận mình không, nhưng thấy chú vẫn thản nhiên như không. Miệng chú vẫn hơi cười cười, theo thói quen. Lúc ăn cơm, chú vẫn lặng lẽ ăn như thường lệ, không chuyện trò gì ngay với cả họ Cường. Ăn xong chú nằm khểnh trên giường, xía răng, hút thuốc.

Tối hôm ấy chú cũng đi nằm sớm, rồi ngủ khò lúc nào không biết. Cường nhớ có nghe họ mạ nói, những người trẻ là đang tuổi ăn tuổi ngủ, đúng thật. Cường lại nhớ có hôm mạ Cường nói đùa với chú: « Chú cứ chu chỉ làm ăn, rồi tôi kiếm cho một o <sup>(1)</sup>. Làng tôi con gái đảm có tiếng ».

Hôm sau Cường đi trâu, mải lội xuống vùng bắt cá thia thia nên về có hơi trưa. Tưởng ở nhà đã có mạ thổi cơm, không ngờ mạ đi chợ huyện vẫn chưa về. Cường vội xuống bếp nhóm lửa. Chú Tám ngoài đồng về, thấy thế ghé vào thổi nấu giúp. Cường hỏi:

— Họ chưa về à?

— Về rồi, nhưng còn ghé vào nhà ông Cả.

Lại ông Cả! Cường vừa tra gạo vào nồi vừa hỏi:

— Chú Tám, chú có thích ông Cả không?

Chú Tám quay nhìn Cường:

— Cường hỏi làm gì?

— Hỏi cho biết. Tôi thấy nhiều người họ cứ xầm xì chuyện ông Cả ứng ra làm việc cho Tây đồn, thế mà họ tôi dạo này lại cứ thích đi lại chơi với ông Cả.

Chú Tám buông một câu lửng lơ:

— À, đôi khi cũng là do hoàn cảnh thôi.

---

(1) Cô.

Cường chắt thêm củi cho lửa cháy bùng lên. Cường thừ mặt nhìn ngọn lửa một lát, rồi bỗng đứng bật ra câu hỏi khác :

— Chú có biết Việt Minh không chú ?

Chú Tám liếc nhìn Cường một cái, đáp :

— Việt Minh thì ai mà không biết.

— Chú này, giả thử như bây giờ Việt minh kéo về đánh nhau với Tây, thì chú đoán bên nào được.

Chú Tám cười, không đáp, Cường lại hỏi :

— Bên Việt Minh bây giờ chắc mạnh rồi, phải không chú ?

Chú Tám hạ thấp giọng hẳn xuống :

— Đây, đừng có nói chạ chạ, người ta ngút đầu đi bây giờ. Việt Minh mạnh thì đã không có cái đồn Tây đầu làng. Không nhớ bữa qua vừa ra khỏi cổng làng đã vấp ngay cái vọng gác đấy à? Ngay ngoài đường cái làng mình, lính đồn không đi lại rầm rập đấy là gì? Việt Minh chưa làm chi được đâu. Bữa qua đứng chỗ vọng gác, Cường có thấy mấy bác lính ngồi trong không ?

— Có.

— Họ đông quá nhỉ. Súng cũng nhiều.

— Toàn súng trường cổ lỗ cả mà, ăn thua chi. Chỉ được một khẩu Bờ-ren.

Chú Tám ngạc nhiên :

— Cường mà cũng biết Bờ-ren?

— Biết chứ. Bờ-ren nó có hai còng chạng chạng như con cào cào. Súng gì tôi chẳng biết.

Chú Tám có vẻ thích chí, gật gật đầu cười. Chú hỏi :

— Ở vọng gác mà họ cũng đặt Bờ-ren à?

— Thế chú không thấy à? Ở tầng trên ấy. Mũi thì chĩa thẳng về phía cổng làng.

— Chắc chắc...

Chú Tám tặc lưỡi, rồi bồng kên lên :

— Com sôi rồi, Để mình coi cho, Cường đi dọn mâm bát là vừa.

Vừa lúc ấy bộ Cường bước vào bếp :

— Cái thằng Cường, nhảy nhót ở đâu mà đến bây giờ mới nấu com, hử? Tao chặt chân đi !

Chú Tám vội nói đỡ :

— Cường về sớm, mà tôi nhờ ra quán mua thuốc lá đấy, ông ạ.

## VI

Cường đâm mến chú Tám. Cường thích cái miệng chú cười cười, thích tính chú hiền hậu, ít nói mà tốt bụng. Mới lại dạo này chú cũng hay gẫu chuyện với Cường. Chú kể cho Cường nghe chuyện ngày nhỏ chú đi trâu bị trâu húc, chuyện thằng em của chú, cũng trạc tuổi Cường, nghịch nỏ trời nỏ đất nhưng chú thương nó lắm. Cường cũng kể cho chú nghe chuyện đi trâu, trước hay thả ở Cồn Trò, cạnh miếu, bây giờ Tây đóng đồn nên phải đánh trâu ra chặn ngoài bãi, cỏ lơ thơ năm ba búi mà toàn thứ cỏ hôi. Chú Tám lại kể sang chuyện làng chú cũng có một cái miếu to, bà con trong làng vẫn đồn là thiêng lắm, con nít mà vào chơi nghịch trong đó, về không đui mắt cũng què quặt chân tay. Nhưng chú thì chú không tin. Thế là Cường thích thú kể lại là Cường cũng đã có nhiều lần cùng với bọn thằng Khoáng kéo vào trong miếu chơi trò trốn bắt.

Cường cười nói tiếp :

— Tôi cũng có nghe bộ thằng Khoáng nói: nếu ngài thiêng thật thì ngài đã bẻ què chân què tay lão Tây đồn với mấy bác cai bác lính rồi. Tây kéo quân về đóng trong miếu, ăn uống ỉa đái chi cũng trong ấy mà có việc gì đâu.

Chú Tám gật gù tỏ vẻ đồng tình.

Cường lại tiếp :

— Tây thì chỉ có Việt minh mới trị nổi.

Chú Tám cười :

— Có thấy Việt minh đâu đâu nào?

— Trên núi xanh ấy, ui chà, đông lắm — Cường nhớ lại lời thằng Khoáng — đông như kiến cỏ!

Thấy chú Tám lại cười, Cường vội nói tiếp, như cách chính mình thấy tận mắt :

— Họ đang tập luyện trên núi xanh. Trong núi cũng có nhiều bãi bằng rộng lắm chứ không phải toàn mấp mô lên xuống như mình tưởng. Khi nào tập luyện giỏi rồi, họ kéo về đánh ào một cái là Tây chết hết, mà ông Cả cũng rồi đời.

Chú Tám ngồi im, có vẻ ngẫm nghĩ. Chắc hẳn là chú chưa tin lời Cường. Một lát, chú nheo mắt cười, hỏi :

— Thế Việt minh ở trên núi xanh thôi à?

Cường không biết ra sao, nhưng cứ đáp liêu :

— Dưới mình cũng có chứ.

— Ở đâu?

— Bí mật, ai biết được.

Chú Tám lại nheo mắt, cười tủm tỉm. Cường ngượng quá. Chắc chú nghĩ cái thằng này phách lác. Cường liền nói :

— Chính các bác lính trên đồn họ cũng bảo đấy.

Chú Tám bật cười thành tiếng :

— Họ bảo họ gặp Việt minh à?

Cường gật liêu một cái.

— Gặp ở đâu?

Cường lúng túng :

— Họ... họ không nói rõ. Họ cũng giữ bí mật chứ. Họ chỉ bảo Việt minh trong làng này thiếu chi. Họ bảo Việt minh cũng là người mình cả.

Chú Tám hỏi gặng :

— Họ còn nói gì nữa không ?

— Họ nói Việt mình cũng là người Việt-nam, mà Việt binh đoàn cũng là người Việt-nam, không khác nhau chi cả. Tây ở đây ít lâu, hết giặc giã rồi thì họ về nước họ, người mình cai trị lấy nhau.

Chú Tám im lặng một lát rồi bật hỏi :

— Ai nói với Cường thế ? Bác Thân phải không ?

Cường hỏi lại :

— Chú biết bác Thân à ?

— Bác Thân là <sup>(1)</sup> hay đi về qua đây, ai lạ chi nữa.

Cường thích bác Thân lắm phải không ?

Cường chưa biết trả lời thế nào. Thích thì không hẳn là Cường thích. Bác ta đôi khi cũng hách, có lần dọa đánh thẳng Tám vì trâu nó đi qua vấy đuôi té bùn lên cái quần ka-ki mới vàng khé như nghệ của bác. Vào nhà ai thì bác cứ hay ngồi dai, nói chuyện la cà. Nhưng đối với Cường thì bác cũng chưa hề nạt nộ gì... Có lần bác lại còn cho Cường mấy cái kẹo sữa, bỏ miệng ngậm cứ thơm lừng như nước hoa.

Thấy Cường không nói gì, chú Tám lại tiếp :

— Bác ấy có hay hỏi Cường chuyện chi không ?

— Hỏi chuyện chi ?

Chú Tám không đáp lại. Chú chỉ bảo :

— Mồm họ nói thế chứ gặp Việt mình là họ bắt nạt cho Tây ngay.

Cường làm ra vẻ hiểu biết :

— Họ cứ tưởng tụi tôi con nít thì phỉnh chi tụi tôi cũng nghe.

Chú Tám gật đầu :

— Họ đi dò Việt mình đó. Họ dò kẻ họ. Mình lo làm ăn, có biết Việt mình ở đâu đâu mà chỉ cho họ.

---

(1) Lác.

Cường chêm vào :

— Có biết cũng không chi.

Chú Tám lại gật gù :

— Dừng ! Dừng !

Chú mỉm cười nhìn vào mắt Cường như muốn khen : «Cường giỏi lắm.» Rồi chú đứng dậy đi kiểm lá đã nhỏ, trộn với dầu phụng dịt cho trâu bị loét một miếng ở mông. Con trâu đứng im cho chú làm. Mắt nó thỉnh thoảng lại khép lim dim. Cường đứng xem để học. Nhưng bụng Cường chốc chốc lại sức nghĩ đến chuyện chú vừa nói : Cường nhớ lại mấy lần bác Thân ghé vào nhà chơi. Các bác lính đồn vẫn thường hay la cà trong xóm. Bác Thân ngó bề ngoài thì cũng không có gì khác các bác kia. Nhưng bây giờ Cường nhớ lại, cặp mắt lé bác ta cứ hay ngó nghiêng, lắc lảo. Chú Tám nói đúng. Có lẽ lão ta đi dò Việt minh thật cũng nên, Cường phải để ý xem.

Hai hôm sau, Cường thấy bác Thân đi lò dò ngay đầu ngõ xóm. Mắt bác ta hôm nay càng lé xệch hẳn đi, nhưng trông lừ đừ làm sao ấy, không lắc lảo như mọi ngày. À, thì ra bác ta vừa uống rượu ngoài quán mụ Tường. Mặt bác đỏ choạch. Dáng đi hơi lảo đảo. Thấy hút chị bán bánh bèo gánh hàng qua đi vào trong ngõ, bác ta cố rảo bước đi theo, người cứ muốn ngã chúi ra trước. Đến trước cổng nhà Cường, chị bánh bèo cất tiếng rao, rồi rẽ vào cổng. Bác ta vừa tới kịp, cũng theo vào. Cường chạy nhanh về nhà. Khi Cường bước qua cổng, thì thấy chị bán bánh bèo đã quay gánh sắp sửa đi trở ra. Chị ngoái cổ nói với chú Tám lúc ấy đang ngồi bện thừng nơi thềm :

— Chà, bữa nay mở hàng không gặp may, anh không ăn dùm cho tôi vài đĩa. Thôi bữa sau vậy.

Tay vung vẩy đánh xa, chị vừa gánh gánh quả đi được vài bước thì bị ngay bác Thân giằng chặt lấy một đầu đòn gánh.

Bác ta cất giọng lè nhè, trêu :

— Đi đâu mà vội thế, em. Quay vào đây, vào đây. Ta làm vài đĩa chơi. Anh Tám không ăn à? Ăn cho vui, tội chi mà bóp mồm bóp miệng!

Chú Tám tay vẫn bện thừng, ngẩng nhìn chăm chăm. Chị bánh bèo thì sợ đồ mất gánh hàng, nhưng không dám gỡ tay bác lính. Chị chỉ giơ tay xua xua, miệng kêu:

— Khéo đồ gánh tôi. Xin bác! Xin bác!

Bác ta đắc chí phá lên cười, giọng khê nặc, buông tay:

— Ừ đã xin thì tha cho, thôi, đi!

Chị bánh bèo bị một phen hú vía, vội bỏ đi thật nhanh, không ngoái cổ lại.

Bác Thân ngật ngà ngật ngưỡng bước lên thềm, đặt đít đánh phịch xuống ngạch cửa, buông một câu:

— Ba con mẹ hàng rong, ngó thì tưởng hiền lành tử tế thế chứ, gớm lắm đó! gớm lắm đó!

Chú Tám ngược mắt nhìn lão ta một cái, rồi lại cắn cùi xoắn sợi thừng.

Bác lính lại buông giữa trống không:

— Đồ dĩ thập thành cả đấy?

Bác ta còn tiếp thêm hai ba câu đùa thò tục nữa, rồi cười khớ khớ, rất vô duyên. Cường thấy chú Tám khẽ nhíu mày, mặt chú hơi đỏ lên.

Lão lính đồn ngồi mãi cũng trơ, bèn chống tay đầu gối ịch đứng dậy, bỏ đi. Nhưng lão chưa đi thẳng. Lão tiến đến cạnh chú Tám, ghé tai nói lải nhải một câu gì rồi cười phá lên. Lão vịn lên vai chú Tám để khỏi ngã xiêu. Chú né mình, gạt phắt tay bác lính, gắt:

— Tôi không biết! Tôi không nghe!

Lão linh đồn mắt dà, ngã dúi xuống, Hình như cái ngã làm tỉnh rượu, lão ta đứng dựng dậy, trừng cặp mắt lác sừng sộ nhìn chú Tám. Lão phùng mồm đột nhiên thối phù một cái vào mặt. Chú Tám quát lên:

— Anh không được lão!

Cường đứng dực ra đấy, nín thở, Lão linh đồn gằm ghè nhìn chú Tám, mồm chữ liu riu. Chú Tám đứng



*Chú Tám quát lên: « Anh không được lão! »*

vút dây. Cặp mắt vốn hiền lành của chú phóng ra những tia giận dữ. Trông vẻ mặt chú lạ hẳn đi. Tay chú cầm lăm lăm mẩu thừng đang bện dở. Tưởng chừng chú sắp quật vào mặt lão kia.

Câu chuyện chưa biết sẽ xoay ra sao, thì vừa may ông Mễ đi đầu về. Thấy hai người đang hăm hè, ông vội chạy đến can ra. Ông ôm ngang hông bác lính đồn, vừa diu vừa đẩy ra phía cổng. Lão kia gạt phắt tay bộ Cường. Bộ Cường nói to, gần như quát:

— Về! Anh về đi!

Cường thấy nét mặt bộ lúc đó đánh lại, oai lạ lùng. Lão lính đồn đứng sững ra nhìn, cặp mắt say đỏ kè càng dờ ra. Rồi bỗng dưng lão ta quay phắt người, lão đảo bỏ đi.

Bộ Cường nhìn theo một lát, đoạn chậm rãi quay vào. Chú Tám đứng sững trên thềm, tay buông thõng vẫn cầm mẩu dây thừng, mặt chưa hết đỏ. Bộ Cường có vẻ giận lắm, đi thẳng vào nhà, không thèm nhìn chú.

Bộ lặng lẽ rót nước uống, nét mặt nghiêm mà lạnh. Bỗng bộ đặt chén xuống, cất tiếng bảo:

— Bữa sau cấm chú không được làm thế nữa nghe không?

Chú Tám không nói gì, ngồi phịch xuống thềm. Tay chú vẫn còn rung rung.

Bộ Cường lại nói tiếp, đồng dục:

— Người ta làm việc trên đồn, ai bảo chú trêu vào? Lỡ xảy ra chuyện chi thì tôi cũng không bảo đảm được cho chú đâu.

Cường chăm chăm nhìn chú Tám. Kia, sao chú không nói đi. Trả lời bộ đi. Có phải chú trêu bác lính đầu! Chính lão ta gây sự với chú đấy chứ. Cường thấy rõ ràng mà.

Nhưng chú Tám vẫn cầm bật. Mặt chú bây giờ không đỏ phừng nữa mà hơi tái tái. Chú có vẻ buồn buồn, hồi hồi. Cường vừa thương, vừa bực với chú. Té ra chú này hiền mà cục, đến lúc lỗ nổi nóng rồi thì lại dâm ra sợ.

«Không phải chú ấy gây sự trước đâu!» Cường cứ muốn kêu lên, mách với bộ như vậy. Nhưng câu nói cứ như mắc ngang cổ họng, không buột ra được. Cường chỉ chờ chú Tám nói lên một tiếng, là Cường cũng sẽ nói bật ra ngay, đề bênh vực cho chú. Nhưng chú cứ lặng thinh. Chú cầm đầu bỏ đi ra cổng. Đã thế Cường cũng không nói nữa. Cường cũng bỏ đi chơi.

Quen chán, Cường định lần đến nhà thằng Khoáng. Nhưng Cường chợt nhớ lại lời thề hôm nọ. Thêm vào chơi với cái thằng làm bộ ấy! Ra đến đầu xóm, Cường đứng lại tha thần một tí, rồi rẽ sang tay mặt, bước về phía chùa.

Chợt Cường thấy trước mặt, có ai như chú Tám cũng đang đi gần tới cửa tam quan. Chú cầm đầu bước khá nhanh. Đúng là chú rồi. Chú đi đâu mà vội vội vàng vàng, như cách tìm ai. Từ phía chùa, lại có bóng người đi ngược trở lại. Chị bán bánh bèo! Cường dừng lại cạnh một gốc sấu đông, ghé mắt nhìn xem. Cường thấy chị đi đến ngang tầm chú Tám thì chậm bước lại, nói một câu gì đó, rồi lại vất vẩy tay gánh hàng bỏ đi ngay. Chú Tám cũng vậy, chú cũng bước chậm chậm lại một chút như để kịp nghe câu nói của chị, đoạn lại cầm cúi đi thẳng. Chị bán bánh bèo tiến về phía Cường. Không kịp nghĩ ngợi gì, bất giác Cường né mình tránh vào sau gốc sấu đông, áp mặt vào giả vờ bóc bóc cục nhựa rỉ thành giọt vàng óng trên vỏ cây. Đợi chị đi qua một lát, Cường mới thủng thỉnh quay trở về.

Cường lấy làm lạ quá. Chị bán bánh bèo nói với chú Tám chuyện gì mà có vẻ bí mật ghê. Không phải là

chuyện bí mật thì lúc nảy gặp nhau trong nhà mình tại sao không nói? Hay tại có bác Thân? Nhưng có bác Thân thì mặc kệ bác ấy chứ. Chủ đâu có sợ lão ta. Lão đi dò Việt mình, chủ Tám có phải Việt mình đâu mà chủ sợ. Mà cho chủ Tám là Việt mình đi nữa, thì Việt mình họ cũng chẳng thêm sợ bọn lính đồn.

Nghĩ lan man thế nào, trong đầu Cường bật lên một ý nghĩ: hay chủ Tám là Việt mình? Nghĩ vậy, Cường sừng quá. Ôi chao! nếu như chủ là Việt mình thì khoái biết mấy! Cặp chân dài của Cường muốn nhảy căng lên. Bụng Cường lăm nhăm: « Ước chi chủ là Việt mình! »

Nhưng một lát sau, Cường lại ngờ ngợ. Không có lý chủ Tám lại là Việt mình. Ngó chủ hiền lành lắm, chỉ biết lo ăn làm. Vóc dặc chủ cũng gầy nhỏ. Việt mình họ tập luyện nhiều, cao to hùng dũng mới đánh được Tây chứ? Nếu như chủ là Việt mình, thì chị bánh bèo cũng là Việt mình à? Hay là chị ta đưa tin tức gì cho chủ? Chị này trông lạ lắm, lâu nay không hề thấy qua lại ở xóm mình... Ủ, không khéo chủ Tám là Việt mình thật rồi. Chủ sang đây giả cách làm thuê cho bộ để dò xét tình hình đồn Tây. Có hôm chủ chả hỏi Cường về lính đứng vọng gác, về súng ống là gì. Coi bộ hôm ấy chủ Tám còn muốn hỏi chuyện nữa, nhưng thấy bộ đi vào nên chủ lại thôi, nói lảng sang chuyện cơm nước.

Chiều hôm ấy, lúc ngồi vào ăn, Cường nhìn chủ Tám, miệng cười cười, như muốn bảo: « Hi, tôi biết chủ là Việt mình rồi! » Nhưng thấy chủ vẫn không có vẻ gì khác lạ cả. Chủ ngồi ăn lặng lẽ. Ăn xong, chủ vừa xỉa răng vừa bàn với bộ phải nhặt vài buổi nữa cho sạch củ lác, rồi bắt đầu cho trâu ra cày bừa được rồi. Tối chủ đi ngủ sớm, vẫn cái tiếng ngáy khò khò khỏe khoắn. Dường như chủ cũng đã quên bằng cả cái việc lão lính đồn toan gây sự với chủ hồi trưa.

Cường lại dăm ra bần khoản không còn hiểu ra làm sao. Có lúc Cường mấp máy môi, một câu hỏi cứ muốn buột ra. Cường định hỏi thằng chủ có phải là Việt minh không. Nhưng Cường cố kìm lại được. Có hỏi chủ cũng chẳng nói đâu. Mà mình cũng phải giữ bí mật cho chủ chứ! Lỡ họ biết thì sao. Họ mà biết thì họ không dám cho chủ ở đây nữa đâu.

Thôi cứ để thế, đợi xem sao.

Mấy hôm sau, vào lúc sáng sớm, Cường đang thổi cơm với mạ dưới bếp thì có ai đi vào, hỏi chủ Tám. Họ Cường đang ngồi cạnh cổng lúi húi chêm răng bừa, ngừng đầu đáp:

— Bác vào chơi. Chủ ấy trong nhà.

Cường quay nhìn ra, thấy một bác lính! Lính đồn vừa sáng bảnh mắt đã tới hỏi chủ Tám, có việc gì vậy? Họ đi dò Việt minh à? Họ cũng biết chủ là Việt minh rồi chẳng?

Cường chú ý nhìn, thấy mặt bác này quen quen. À, Cường nhớ ra rồi. Bác ta đã có vào chơi với chủ Tám một lần. Nghe gọi tên là bác Hảo. Chủ kể lại bác Hảo là người làng, có hôm chủ đi ra đồng qua vọng gác, bác Hảo hỏi giấy, thế là tình cờ nhận ra nhau. Lần ấy bác Hảo đến cũng chỉ hỏi thăm vài ba câu về bà con làng xóm, rồi lần ra vườn xin ít lá rau thơm về ăn thịt chó. Sau bác về lúc nào không biết.

Họ Cường vẫn ngồi đóng lách cách, chữa răng bừa ngoài cổng. Cường thì lảng xảng chạy lên chạy xuống, để lấy gạo, lấy nước mắm trong buồng, nhưng cũng để thám thính xem bác Hảo với chủ Tám nói chuyện gì. Cường ngồi cời rơm đun lửa, mắt thỉnh thoảng liếc nhìn lên nhà trên. Có lúc Cường tưởng chừng như bác Hảo liếc nhìn mình một thoáng. Bác ta có vẻ ngần ngại, dò xét. Một lát sau, bác rút ở túi ra một mảnh giấy. Bác nói to:

— Tôi có viết cái thư cho mạ thằng Nhiếp. Nghe nói ít bữa nữa anh về, nhờ anh chuyển dùm cho mạ cháu.

Bác trao thư cho chú Tám. Vừa lúc ấy, bỗng nghe tiếng bộ Cường ngồi ngoài sân nói:

— À, ông Cả, ông đi đâu đấy? Mời ông vào chơi đã.

Cường chăm chăm quay nhìn bác Hảo, quả nhiên thấy bác luống cuống, đánh rơi tờ giấy xuống đất. Chú Tám vội vàng nhặt lấy, bỏ ngay vào túi.

Cường sừng quá! Thế là rõ rồi! Chú Tám là Việt minh về đây dò tin. Bác Hảo đưa tin cho chú. Không chừng là bản đồ cũng nên. Ui chao! Bộ Cường không biết lại còn nhè lúc này mời ông Cả vào chơi. May mà ông ta còn bận đi đâu, không ghé vào. Cường thoáng thấy dáng ông bước tất tả và nghe ông nói với lại: « Thôi thôi, bữa sau ». Nếu không, ông Cả mò vào, lộ bí mật của chú thì nguy biết mấy.

## VII

Cường nhất định cứ coi chú Tám là Việt minh. Mà đã coi chú là Việt minh tất nhiên phải giúp chú. Trước hết là giúp giữ bí mật cho chú, đừng để lộ cho lính đồn, cho ông Cả biết. Đừng để cho ngay cả bộ mạ Cường biết nữa. Cường tự nhắc nhở mình không được bép xép hỏi chú Tám việc gì hết, kéo lỗ mồm lỗ miệng, hổng việc của chú. Bộ mình hay mắng mình về tội lặc xặc, cái miệng cứ hay nói leo, kẻ cũng không oan.

Bây giờ Cường mới thấy, có chuyện bí mật mà muốn giữ kín lấy một mình cũng khó. Bụng Cường xốn xang, cứ như có con cua con dạm bò qua bò lại trong ấy. Cái miệng ngứa ngáy, muốn nói buột ra hoặc kêu lên một tiếng. Có lúc không dẫn lòng được nữa, Cường quên cả lời thề, chạy đi tìm thằng Khoáng. Cường bảo:

— Này, Việt minh không phải chỉ có trên núi xanh đâu. Dưới mình cũng có.

Thằng Khoáng ngược cái trán gồ và đôi mắt trập trập, nhìn Cường. Nó vẫn chưa chừa cái tính làm bộ! Nó hỏi lại, nét mặt thản nhiên như không:

— Sao mày biết?

Cường vênh mặt lên:

— Tao biết!

— Mày có thấy à?

Cường suýt trả lời: « Ở ngay trong nhà tao! » nhưng giữ lại kịp. Cường chỉ khoát tay một cái mạnh. Chẳng biết cái khoát tay ấy là nghĩa thế nào. Cường muốn bảo thằng Khoáng: « Đừng có hỏi tò mò tọc mạch » chẳng? Hay Cường muốn ngăn cậu nói lộ bí mật ở mồm mình sắp buột ra? Cường ù té chạy về.

Đêm, nằm cạnh chú Tám, Cường cứ nghĩ lan man về chú. Chú ở xa đến, không chừng từ trên núi xanh về, chắc hẳn để làm một việc gì quan trọng lắm đây. Chú lại liên lạc với lính đồn. Cái giấy hôm nọ bác Hảo trao cho, nhất định là cái bản đồ. Hay chú về dò xét để đưa bộ đội Việt minh về đánh đồn? Đánh đồn, a ha, sướng quá! Bụng Cường phập phồng, cứ như muốn reo lên. Cường nghe mừng tượng có tiếng ai reo xa xa, Không phải, tiếng ngáy của chú Tám đấy thôi. Chú ngủ say thật. Mới đầu hôm, mà hai lỗ mũi đã kéo gồ gồ khô. Nhưng chắc là chú ngủ sớm để đêm chú đi công việc của chú. Sáng hôm nọ Cường thức dậy, nhớ mang máng là trong giấc ngủ, có lúc Cường xoắn tay sang bên cạnh, không thấy đụng vào người chú. Không biết có đúng thế không, hay chỉ là mình nằm mơ, tưởng tượng ra. Lại có một sáng tỉnh mơ, Cường chợt thức giấc vùng ngáy dậy, quả nhiên không thấy chú đâu cả. Chú đi đâu? Cường vọt ra ngưỡng cửa, thì đã thấy chú Tám dậy từ lúc nào rồi, đang ngồi giữa sân buộc lại

chạc bừa. Cường bước đến gần chú, làm vể thân mát ôm vai chú, áp mặt lên đầu chú. Hài Vai chú ướt sương. Tóc chú cũng vậy, ẩm mà lạnh. Nhất định chú đi đầu về. Cường đoán già đoán non như vậy.

Cường phải giúp chú một tay. Chú là Việt minh, chú làm việc đánh Tây, không lẽ Cường đã biết vậy mà cứ khoanh tay để mặc kệ chú. Cường nhắm một lúc bỏ mà đi vắng, lân la đến cạnh chú.

— Chú Tám, chú đỡ tôi đi.

Chú Tám ngạc nhiên:

— Đỡ-cái chi?

— Đỡ chi cũng được. Cái chi ở đây tôi cũng biết hết. Chú đỡ trong đồn có những cái chi tôi nói cho mà nghe.

— Nói phách! Cường vào trong đồn khi nào mà biết được.

— Đồn Tây đóng trong miếu, tôi còn lạ gì. Đạo Tây chưa đến đóng đồn, tui tôi vào miếu chơi luôn.

Chú Tám bật cười:

— Ừ thì đỡ Cường trong miếu có những cái chi?

Cường kể:

— Ở giữa là cái bàn thờ này, trước bàn thờ có cái bệ chôn hai cốt ông khai canh. Hai bên có hai con voi quỳ cao ngang đầu tôi này...

Quả nhiên, chú Tám có vẻ bắt đầu chăm chú nghe. Cường ngắc mặt lên mái nhà, cố nhớ thêm. Nhớ đến đâu Cường kể đến đấy. Chú Tám lắc tai, gật gật đầu. Hình như chú cũng đã có biết cái miếu này rồi, bây giờ nghe Cường kể chú đang đem so với những điều trong óc xem có đúng thế không. Chú hỏi Cường:

— Tường miếu có dày không?

— Dày lắm, dày thế này này.

Cường dang rộng hai tay làm cữ. Nhưng sự thật thì trong bụng Cường cũng không chắc lắm, vì những lần vào miếu, Cường đâu có để ý tường dày hay mỏng. Cường hơi hồi hộp, chỉ sợ chủ lại bảo là mình nói dối. Cường liền thu hẹp cữ tay lại một chút, rồi một chút nữa.

Chú Tám tủm tỉm cười. Cường sợ chủ không tin mình nữa, vội tiếp:

— Chủ hỏi ngoài sân miếu có cái gì, tôi cũng nói được.

Nhưng chợt Cường thấy bóng họ đi vào cổng. Cường liền bảo;

— Mà thôi, để bữa khác. Tôi đi bằm rau lợn cái đã.

Cường vừa nói vừa đứng ngay dậy, đi ra sau vườn, May quá, Cường vừa kịp trông thấy họ về mà ngừng ngay câu chuyện, giữ được bí mật cho chú Tám.

Tuy nhiên bụng Cường vẫn chưa được thỏa. Cường chưa giúp được gì nhiều cho chú Tám. Nếu như quả thật chủ định đưa người về đánh đồn, thì điều chủ cần biết là trong đồn hiện nay có bao nhiêu súng, hầm hố ra sao. Chứ còn trong miếu có voi, có bàn thờ, thì miếu nào mà chẳng như miếu nào.

Nhưng chuyện trong đồn thì Cường chịu. Chà, bây giờ ước chi Cường có phép, biến thành con chim sẻ hay con ruồi con muỗi cũng được, bay thẳng vào đồn. Cường sẽ xem xét kỹ càng từng góc từng vách, rồi bay trở về, hóa lại thành người, mách hết cho chú Tám biết.

À mà thôi, không cần. Trong đồn đã có bác Hảo rồi. Hôm nọ bác chẳng trao bản đồ cho chú Tám đấy là gì? Mình mách cho chủ những chuyện trong làng thì

chắc chủ thích hơn. Ừ, hay là ta thử mách chuyện lính đồn họ đi tập bắn, đi tuần, xem có giúp thêm được gì cho chủ ấy không.

Sáng hôm sau Cường dậy thật sớm ra bãi cắt cỏ. Mẹ Cường lại có dặn bứt một ít lá móc để lót chuồng trâu. Thế là Cường có dịp chạy nhong nhong từ bãi lên đến cồn, cặp giò đen nhằng cứ thoăn thoắt, thoăn thoắt. Ngay trưa hôm ấy Cường báo cho chủ được một tin:

— Chủ ạ, sáng nay tôi ra bãi, thấy có một toán lính kéo đi đông lắm.

Chủ Tám hỏi:

— Kéo đi đâu?

— Họ đi men dọc bờ sông, trở về đồn chủ ạ.

Về mặt chủ Tám vẫn thản nhiên, không có gì đổi khác. Chắc là chủ cũng biết rồi. Cường tiếp:

— Tôi hỏi anh Lạng, anh ấy ở cái lều vịt ngoài bãi chủ biết không? Anh Lạng bảo là lính họ kéo ra đò từ hôm qua, lúc chập choạng. Họ nấp rình Việt mình phải không chủ?

Cường buột miệng hỏi thế rồi hối ngay. Cường sợ chủ cho là mình bép xép. Mình mà bép xép thì chủ không hỏi han trò chuyện với mình nữa đâu. Cường vội mách thêm:

— Lại có một toán nữa, từ bên cồn Nòi kéo về.

Chủ Tám liền quay lại, nhìn Cường chăm chăm:

— Thật không? Cường thấy thật à?

Bụng Cường hồi hộp lên. Cường vội đáp:

— Tôi thấy họ đi ngang qua Cầu đá.

Rồi Cường tả thêm, để chứng tỏ quả thật mình có thấy tận mắt:

— Có một thằng cha đội tây đen cao to đen sì, mang khẩu súng máy đi đầu. Đến chỗ Cầu đá, thấy họ đứng dừng lại chỉ trở một lát rồi lại đi.

Nhưng chú Tám hình như không chú ý nghe nữa. Chú đang nghĩ chuyện gì, lòng mảy mảy lại. Đột nhiên, chẳng nói chẳng rằng, chú bỏ đi đâu không biết.

Cường vừa lo lo, vừa thích. Cường lo lắng hộ chú vì chắc là tình hình mới có cái gì khó khăn, làm cho chú phải suy nghĩ. Nhưng cũng lại thích, vì như thế là Cường đã báo cho chú biết tin kịp thời.

Lúc chú Tám trở về, Cường thấy vẻ mặt chú đã tươi vui trở lại. Chú mỉm cười với Cường. Cường thấy trong con mắt chú nhìn mình có một vẻ gì là lạ, như khen ngợi, như triu mến.

Cường sướng quá. Cường vọt ba bước ra cửa. Bọ Cường quát:

— Cái thằng này! Gì mà mảy cứ nhẩy như chơi chơi.

Nhưng Cường đã biến mất: Cường đi dò thêm tình hình cho chú Tám. Cường lại có ý định rủ cả thằng Khoáng cùng đi. Cố nhiên là Cường sẽ không để lộ bí mật của chú Tám cho thằng Khoáng biết. Chỉ cốt có nó đi để thêm mắt thêm tai thôi.

Nhưng, đến chiều trở về, Cường bị chung hửng. Mà Cường bảo với Cường là chú Tám trở về làng rồi. Nghe nói có người sang nhẵn là bọ chú ốm nặng.

Cường vội hỏi:

— Rồi chú ấy có trở lại đây nữa không?

— Chú ấy về luôn. Bọ mảy nói đã tính công trả cho chú ấy rồi. Việc đồng cũng đã ngơi ngơi, bọ mảy làm lấy cũng được.

Cường thần mặt ra. Té ra chú ấy không phải Việt minh! Cường như cái bong bóng xì hơi, xẹp hẳn xuống.

Bữa cơm chiều hôm ấy, Cường bỏ không ăn, kêu đau bụng. Rồi Cường đi ngủ sớm.

Nhưng nào có ngủ được. Bung Cường tấm tức như cách chủ Tám đã đánh lừa mình. Có lúc lơ mơ sắp ngủ, Cường bắt giắc quờ tay xem có chủ Tám không. Tay quờ bị hẫng làm Cường tỉnh hẳn dậy. Thế là mắt Cường lại mở chong chong. Bây giờ đêm đã khuya, nghe im ắng. Chỉ có thỉnh thoảng tiếng mõ lốc cốc từ phía đồn vọng lại. Tiếng mõ nghe xa, nhưng mỗi tiếng cứ như gõ vào não Cường.

Cuối cùng Cường ngủ thiếp đi. Cường nằm mơ thấy chủ Tám bước vào. Cường vồ lấy chủ, kêu lên:

— Thế mà tôi cứ tưởng...

Nhưng chủ đã nắm tay Cường lôi đi:

— Mau lên! Đi theo mình!

— Đi đâu chủ?

— Đi đánh đồn.

Thế là Cường nhảy cẫng lên, chạy theo chủ. Tay Cường cầm lăm lăm một cái liềm, không biết vớ được từ bao giờ. Hai chủ cháu chạy phóng như bay qua vọng gác ngoài cửa làng. Một bác lính chặn lại hỏi giấy. Chủ đập bác lính ngã lăn, cướp lấy súng rồi lại chạy thẳng về phía đồn.

« Đoàng! Đoàng! » Nổ súng rồi! Cường sợ quá kêu lên, và giật mình tỉnh dậy.

Ôi chao, thì ra chỉ là chiêm bao.

Cường nhường mi, mở mắt nhìn như cố tìm lại hình ảnh vừa thoáng qua. Nhưng chỉ thấy tối đen như mực. Cường nhắm mắt định ngủ lại, thì bỗng: « Đoàng! Đoàng! »

Cường ngồi nhồm dậy, Cường tưởng mình nằm mơ lại, nhưng không phải. Rõ ràng có tiếng liên thanh nổ tặc tặc phía xa. Rồi có tiếng chân chạy thình thịch ngoài đường.

Cường nhảy phốc xuống giường, chạy vút ra. Có một bóng người đứng giữa sân. Cường chạy vút qua cạnh cái bóng.

— Cường! Chạy đi đâu đấy?

Tiếng ma gọi. Nhưng Cường đã ra đến ngoài đường, cầm đầu chạy thẳng về phía cổng làng. Bóng cặp dò nhằng lên đều đan vào nhau tíu tít, tíu tít.

Cường thấy một đám người đã đứng lố nhố ở đấy. Họ kháo nhau: « Việt minh đánh đồn! »

Nhìn về phía đồn, Cường thấy những đốm lửa lòe một cái rồi tắt, lòe một cái rồi tắt. Tiếng súng dậy lên càng lúc càng mạnh. « Đùng đoàng... tặc bộp... tặc tặc tặc... » đủ các thứ súng. Khó mà phân biệt được tiếng súng nào của Việt minh, tiếng súng nào của đồn Tây.

Dăm ba viên đạn lạc bay về phía cổng làng, rit veo veo, vẽ những lằn lửa đỏ xoẹt ngang ngọn cây. Có người sợ, nằm choài xuống. Nhưng Cường không sợ. Nghe mọi người kháo: « Việt minh đánh đồn! » Cường cũng xen vào: « Ta đấy mà! Quân bên ta đánh đấy! »

Đám người tụ tập càng lúc càng đông. Cường bỏ chỗ đó, chạy ra phía bãi tha ma, để nhìn cho gần hơn. Những lằn lửa đỏ sà thấp. Cường cúi lom khom mà chạy. « Đùng đoàng... tặc tặc, » mỗi tiếng súng lại dội ran trong ngực Cường, cứ như là tiếng pháo.

Cường vừa tới bãi tha ma, chợt thấy phía đồn, một ngọn lửa lớn bùng lên, soi lóe một mảng tường trắng hồng. Ngọn lửa rút xuống như muốn tắt, nhưng liền ngay đó lại bùng cao hơn, loang rộng ra. In hằn lên ánh lửa vàng và đỏ rực là những hàng rào, những bóng người đen chạy qua chạy lại. « Ta đốt đồn rồi! » Cường vút nghĩ đến bác Hảo. Phải có người tay trong mới làm được nhanh gọn đến thế. « Ta đốt cháy đồn rồi! » Tiếng kêu đặc thảng ấy reo vang trong bụng Cường.

Lửa bốc ngùn ngụt. Từng cột khói đen tỏa mù trời. Cường thấy rõ những bóng người từ phía đồn chạy về phía bãi tha ma. Họ chạy không nhanh. Hình như có cái gì lịch kịch vướng víu. À thì ra họ khuôn súng đạn. Đến bãi tha ma, họ rẽ quặt, chạy về phía bờ sông. Chợt Cường nhận ra một dáng người nhỏ nhỏ, quen quen.

— Chú Tâm!

Đừng chú Tâm rồi! Chú vác trên vai đến bảy tám khẩu súng trường. Chú phải khuỳnh cả hai tay ôm đỡ. Chú vừa vác vừa chạy. Không biết chú có nghe tiếng Cường gọi không. Hình như chú có ngoái mặt lại. Cường nhòm đít định chạy ra, để cho chú trông thấy Cường và đề xin vác đỡ cho chú vác khẩu. Nhưng chú đã chạy đi mất rồi. Mới lại Cường cũng không muốn xen vào công việc của các chú.

Cường quý chòm hồm cạnh năm mả, nhìn những bóng người chạy qua. Cường vò vò bộ tóc húi ngắn. Rồi Cường gãi gãi đầu: đó là báo hiệu Cường khoái chí lắm.

Đoàn người đã rút hết. Phía đồn, lửa chỉ còn cháy lem nhem. Cường chạy trở về phía làng. Cường suýt húc phải mấy bóng người từ cổng làng đi ra.

Tiếng quát:

— Ai?

Cường giật mình vội đáp:

— Tôi đây!

Hai bóng người ghé nhìn vào tận mặt Cường. Cường cũng cố nhìn họ nhưng không nhận ra ai. Chắc người nơi khác đến. Mỗi người cầm một khẩu súng lục. Một người giơ bàn tay cầm súng, ẩy mạnh vai Cường một cái như cách bảo thôi cho đi. Rồi người ấy quay lại, khẽ quát:

— Chạy mau!

Bấy giờ Cường mới nhận ra có một bóng người thứ ba, đi giữa hai người kia và thụt lại sau một chút. Người này hai tay bị trói quặt ra sau. Dáng đi tất tả, gần như nhẩy nhót, trông hơi buồn cười. Dáng ai mà trông quen quá. Thôi đừng rồi! Ông Cả! Ông Cả bị Việt mình bắt đi! Cho đáng kiếp!

Chợt có một cái gì nhói lên trong ngực Cường. Cường nghĩ đến bộ. Bộ mình bây giờ ở đâu? Hay là... hay là...



*Người này hai tay bị trói quặt ra sau.*

Cường không nghĩ thêm nữa, ba chân bốn cẳng chạy về nhà. Về đến nhà thấy cửa đóng kín. Nhưng có tí ánh đèn vàng lọt qua khe cửa. Cường định gọi cửa, nhưng lại thôi. Cường như đánh hơi thấy có một cái gì là lạ, khác thường. Cường có cảm giác trong nhà đang có người lạ, mà lại là nhiều người. Cường bèn đi vòng quanh nhà, lẩn vào bếp, rồi qua cửa bếp đi lên. Quả nhiên Cường nhận thấy ba bóng người ngồi lố nhố trên phản, quanh ngọn đèn dầu hỏa lò mờ vàng khè. Cường không thấy họ đâu. Sau Cường mới nhận ra họ, vì họ ngồi trên một cái ghế đôn rất thấp. Một tay họ gác lên đầu gối, tay kia chống cằm. Mặt họ hiện vẻ lo lắng. Không khí trong nhà có một cái gì trầm trầm nặng nề. Thấy Cường vào, mấy người lạ mặt đều quay nhìn. Họ Cường cất tiếng nói khe khẽ:

— Con tôi đấy.

Phía chống còn có ai ngồi nữa, mà bị bóng một người lạ mặt ngồi trên phản che lấp, chỉ thấy một cục đen. Nhân lúc người ngồi trên phản nhắc mình, một chút ánh đèn chiếu vào người ngồi ở chống, Cường mới nhận ra là mẹ mình.

Một trong ba người ngồi ở phản bỗng cất tiếng:

— Làm thế nào bây giờ? Ta phải giải quyết nhanh đi, kéo trời sắp sáng rồi đấy.

Họ Cường ngắc mặt nói:

— Chỉ còn có cách ấy thôi. Tôi thấy nhiều nhà đã xục rục dọn đồ đạc ra vườn ra ao. Họ sợ sáng mai Tây về khủng bố. Họ lo lắm.

Họ nói thêm:

— Mà chắc thế nào mai Tây nó cũng kéo về thật.

Người ngồi trên phản nói:

— Đồng ý là phải cho người lên đồn chợ huyện báo. Nhưng ai đi bây giờ?

Im lặng một chút, rồi họ Cường nói, dứt khoát và rành rọt :

— Tôi đi cho.

Tiếng mẹ Cường bỗng bật lên, sợ hãi :

— Không được, ông không đi được đâu. Thằng Tây đồn chợ huyện ác lắm, nó lại có máu điên. Đừng có đại vào hang mà trêu cọp.

Họ Cường quay lại phía mẹ. Cường nghe họ nói, giọng rắn danh lên, rành rọt kiên quyết lạ lùng, mỗi tiếng cứ như dội vang trong ngực Cường :

— Cọp dữ, phải tìm đến tận hang mà chặn nó. Không lên báo thì nó kéo về làm cỏ cả làng này mất. Để tôi rủ thêm ông Đạm cùng đi. Ông ấy già lão, râu tóc bạc sữa, nó có nề hơn.

Mấy người ngồi trên phản gật gù :

— Phải đấy. Phải đấy.

Họ Cường chống gối đứng dậy. Cường chạy xô tới nắm tay họ :

— Họ ! họ ! Họ lên lỗ Tây bắt giam thì sao ?

Họ cười, trong ánh đèn mờ họ râu họ rung rung. Họ nói với Cường, mà hình như nói với cả mẹ :

— Không can chi đâu. Họ lên giả cách khai là Việt minh kéo về đây, một toán đánh đồn Miếu, còn một toán vào làng, bắt ông Cả, định bắt cả họ. Họ chạy thoát lên báo đồn. Khai thế thì nó không làm gì được làng mình đâu, nó không có cơ gì bắt tội được mình là đã đưa Việt minh về đánh đồn.

À, Cường hiểu ra rồi. Té ra họ cũng làm cho Việt minh ! Thế mà lâu nay...

Một ý nghĩ bỗng sáng lóe trong đầu Cường. Đứng rồi ! Không phải họ dựa thế ông Cả đâu. Họ giả cách chằm bấp với ông để xin dám ruộng. anh Mão, rồi đưa chú Tám về làm đề dò xét tình hình đồn Miếu.

Cường chắc mười mười là như vậy. Nhưng không hiểu sao Cường vẫn còn ngại ngại, sờ sờ. Cường không dám hỏi thẳng bộ điều đó. Cường lại hỏi chệch sang một chuyện khác:

— Bộ này, hôm ấy bộ nói to là để báo cho chú Tám biết có phải không?

Bộ Cường ngạc nhiên hỏi lại:

— Hôm nào? Mà nói to cái gì?

— Hôm chú Tám ngồi trong nhà nói chuyện với bác Hảo, bộ thấy ông Cả đi qua, bộ mời ông Cả vào chơi ấy mà.

Bộ ngẫm nghĩ, cố nhớ. Rồi bộ bật cười mắng Cường:

— Cái thằng này! Liệu giữ cái mồm! Đừng có bép xép mà chết. Thôi, bộ đi kéo sắp sáng rồi.

Cường sung sướng nở gan nở ruột. Ngực như có một cái gì cứ muốn trào ra. Cường thương bộ vô cùng. Lâu nay Cường cứ nghĩ lầm về bộ, thật là bậy. Xóm giềng cũng có những người nghĩ oan cho bộ, mà bộ không dám nói thật ra, đành chịu mang tai mang tiếng. Chao ôi, Cường mến bộ quá, quý trọng bộ quá!

Đột nhiên Cường nghĩ đến thằng Khoáng. Cường phải đi tìm gặp nó mới được. Cường không giận nó nữa rồi. Chao ôi, vắng nó có mấy hôm mà Cường thấy nhớ quá đi. Khoáng ơi, cho mày làm bộ làm tịch, tao không ghét mày đâu. Mày có anh đi Việt minh mà lại. Nhưng chuyện này gặp thằng Khoáng, thế nào Cường cũng phải thui cho nó mấy thui thật đau, rồi mới khoe chuyện của Cường. Khoáng ơi! Bộ tao làm cho Việt minh! Khoáng ơi! Bộ tao đưa Việt minh về đánh đồn!

Nhưng Cường nghĩ ngay đến một chuyện: phải nói cách nào cho nó hiểu mà lại không lộ bí mật của bộ chứ. Ừ, mình không được bép xép. Bép xép thì nguy cho bộ, mà hại cả công việc chung.

Bọ Cường đẩy cửa, bước ra sân. Mấy người lạ mặt liền theo ra, quần quýt bên cạnh bọ. Một người khẽ nói:

— Thôi đồng chí đi. Đối đáp cho vững, thì nó không làm chi được mình đâu. Tội tôi tin tưởng ở đồng chí!

Cường không hiểu « đồng chí » là thế nào. Nhưng Cường thấy giọng người nói có vẻ triu mến lạ.

Tiếng mẹ Cường thì thảo cất lên, nghe run run:

— Ông đi cho được bình yên, rồi về sớm sớm, cho mẹ con tôi mừng.

Bọ khẽ cười lên, an ủi:

— Không việc chi đâu! Không việc chi đâu!

Bọ đi ra cổng. Cường nhìn theo bóng bọ chuôi lừ lừ sau bờ rào dâm bụt thấp. Trong lòng Cường nôn nao lên bao nhiêu thứ, vừa lo lắng, vừa mến thương, vừa kiêu hãnh. Bóng bọ đã lặn vào bóng tối, nhưng Cường vẫn trơ mắt, cố nhìn, cố nhìn theo...

11 — 1961

---

## **BÊN DỒN DỊCH**

In 20.080 c. tại Nhà máy in Tiến Bộ  
175, đại lộ Nguyễn thái Học — Hà-nội  
Khổ 13×19 — Xong ngày 20-10-1962  
Số xuất bản : 45 KD — Số in : 2442  
Nộp lưu chiều tháng 10-1962

---

## TÓM TẮT NỘI DUNG

Cường, con bác Mễ, nhà ở gần đồn địch. Cường thấy bố thường hay cạy cục đến gặp ông Cả, một tên hương lý làm cho Pháp, thì có ý bức mình. Bác Mễ thuê được một người làm ruộng tên là chú Tám, để làm một đám ruộng đã bỏ hoang cạnh đồn. Cường thường hay theo chú Tám lên đó chơi. Một buổi, ở nhà, Cường thấy một bác lính ngụy vào đưa cho chú Tám một bức thư nhờ chú gửi về nhà cho vợ. Cường thấy thái độ hai người có khác thường nên đoán chú Tám là Việt Minh và người kia là « tay trong » ở trong hàng ngũ địch để cho tin tức. Sau đó, chú Tám trở về nhà chú...

Một đêm, Cường nghe tiếng súng nổ, biết là Việt Minh đánh đồn. Cường chạy ra xem, thấy bộ đội đã bắt ông Cả, và thấy có bóng người nào chạy qua giống như chú Tám. Cường lại trở về nhà, thấy có nhiều anh cán bộ đang nói chuyện với bố : bố xung phong lên huyện giả báo cáo với địch là vừa rồi, có Việt Minh về đánh đồn đã bắt mất ông Cả — để giặc khởi về làng khủng bố đồng bào. Cường mừng quá, vì đã hiểu bố : bố không phải là người làm tay sai cho địch như mình đã tưởng trước đây...

Giá : 0 đ. 18